KARMAVEER BHAURAO PATIL UNIVERSITY, SATARA
(A State Public University)

Rayat Shikshan Sanstha's
Chhatrapati Shivaji College, Satara
(A Constituent College)

Faculty of Humanities

Syllabus for

M. A. Degree Programme in Marathi

M.A. Part-II

Structure and Syllabus in Accordance with
National Education Policy (NEP) 2020

Choice Based Credit System (CBCS)
With Multiple Entry and Multiple Exit Options

To be implemented from June, 2024 onwards

Karmaveer Bhaurao Patil University, Satara
Rayat Shikshan Sanstha's
Chhatrapati Shivaji College, Satara
(A Constituent College)
Title and Subject Code

		SEMESTER III		
Sr. No.	Semester	Name of the Course	Subject code	CREDIT
1	III	समाजभाषाविज्ञान	MMMAR08309	4
2	III	वाङ्मयीन संस्कृती	MMMAR08310	4
3	III	समीक्षा सिद्धान्त आणि उपयोजन	MMMAR08311	4
4	III	संपादनकौशल्ये	MMMAR08312	2
5	III	तौलनिक साहित्याभ्यास किंवा संस्कृती अभ्यास – १	MEMAR08303	4
6	III	Research Project	RMMAR08301	4
			Cr	22
		SEMESTER IV		
7	IV	समाजाभाषाविज्ञान	MMMAR08413	4
8	IV	वाङ्मयीन संस्कृती	MMMAR08414	4
9	IV	मराठी समीक्षेची वाटचाल	MMMAR08415	4
10	IV	तौलनिक साहित्याभ्यास किंवा संस्कृती अभ्यास – २	MEMAR08404	4
11	IV	Research Project	RPMAR08402	6
			Cr	22

Karmaveer Bhaurao Patil University, Satara
Rayat Shikshan Sanstha's
Chhatrapati Shivaji College, Satara
(A Constituent College)
National Education Policy (NEP) 2020
Faculty of Humanities
Syllabus for
M.A. Part-II SEMESTER –III
MM-IX समाजभाषाविज्ञान
Course Code: MMMAR08309 Credit 4

Preamble (प्रास्ताविक)मानवाला भाषा समाजाच्या संदर्भात शिकावी लागते .समाज आणि संस्कृती यांचा जवळचा संबंध असतो .भाषा मानवी जीवनाला सतत पुढे नेण्यसाठी प्रयत्नशील असते .समाजात होणारी परिवर्तने भाषेतून प्रकट होत असतात .आणि भाषिक परिवर्तन हे सामाजिक संदर्भातून होते ही दृष्टी ठेवून भाषेचा अभ्यास करणारी एक पद्धती म्हणून समाजभाषा विज्ञान पद्धती विकसित झाली .भाषा विज्ञानाची एकशाखा समाज भाषा विज्ञान आहे सामाजिक सांस्कृतीक व्यवहार आणि भाषा यांचा संबंध कसा असतो ,त्या दृष्टीने अभ्यास केल्यास भाषेतले संदर्भ अधिक कळायला लागतात .म्हणून पदव्युत्तर विभागातील मराठी च्या विद्यार्थ्यांना ही अभ्यासपद्धती कळावी व त्यांनी उपयोजन करावे या हेतूने सदर अभ्यासक्रमलावण्याचे निश्चित केले आहे

Objective

1. समाजभाषांविज्ञानाचे स्वरूप समजून घेईल
2. समाज भाषा विज्ञानातील विविध सिद्धांत संकल्पनांचा परिचय,करून घेणे.
3. समाज –भाषा संस्कृती–संबध अभ्यासणे
४. भाषा व्यवहाराची विविधता ओळखणे.

Course Outcomes:

१. समाजभाषांविज्ञानाचे स्वरूप समजले.
२. समाज भाषा विज्ञानातील विविध सिद्धांत संकल्पनांचा परिचय करून,घेतला.
३. समाज –भाषा संस्कृती–संबध अभ्यासले.
४.भाषा व्यवहाराची विविधता समजून घेता आली.
५. भाषा संपर्काचे स्वरूप अभ्यासता आले .
६. समाज भाषा विज्ञान परीक्षेत्रे समजले.
७. भाषिक विविधता असणाऱ्या लघु क्षेत्रीय बोलीचे सर्वेक्षण केले.

Expected Skills impartation (Through theory and practical`s)

1. Reading skill
2. Comprehension skill
3. Writing skillसमाजभाषा विज्ञान पद्धतीच्या आधारे कलाकृतीचे आकलन करवून घेतले जाईल

		Periods	Cos
Module 1	समाजभाषाविज्ञानाचे स्वरूप आणि व्याप्ती समाजभाषाविज्ञान म्हणजे काय ? भाषेचा समाज सापेक्ष अभ्यास समाजभाषाविज्ञान या स्वतंत्र अभ्यास शाखेचा उदय –पायाभूत संकल्पना	**15**	**CO1 & CO3**
Module 2	भाषा समाज आणि संस्कृती भाषा सामाजिक संस्था भाषा आणि संस्कृती सह संबंधाचा विचार,	**15**	**CO1 & CO3**
Module 3	समाजभाषाविज्ञान परीक्षेत्रे –भाषिक भांडार ,लघुक्षेत्र,भाषिक प्रभावक्षेत्र ,द्वैभाषिकता ,बहु भाषिकता,भाषा मिश्रण ,भाषा बदल ,भाषा निषिद्धता ,भाषा शुद्धी ,लिंग भाषा इत्यादी	**15**	**CO1 & CO2**
Module 4	भाषिक विविधता असणाऱ्या समाजगटांच्या लघुक्षेत्रीय बोलींचे सर्वेक्षण करणे प्रात्यक्षिक व प्रकल्प लेखन,	**15**	**CO1 & CO4**

Practical work: Case Study / Field Survey / Field Visits / Project **(CO4)**

Project :

1. समाज गटाच्या लघु क्षेत्रीय बोली सर्वेक्षण ....
2. बोली संशोधन प्रकल्प तयार करणे

Reference Books:

1. भाषा आणि संस्कृती – ना. गो. कालेलकर, १९६२ मुंबई, मौज प्रकाशन गृह
2. भाषा इतिहास आणि भूगोल १९६४- मुंबई, मौज प्रकाशन गृह, कालेलकर. गो.ना ,
3. मराठी शब्द समीक्षा सन पब्लिकेशन पुणे १९८९,कानडे, श्री.मू,
4. निवडक भाषा आणि जीवन कल्याण काळे आणि मृणालिनी शहा मेहता पब्लिशिंग पुणे १९९८.संपा.
5. मराठी भाषेचा आर्थिक संसार –अशोक केळकर औरंगाबाद १९७०, मराठवाडा साहित्य परिषद,
6. मध्यमा भाषा आणि भाषा व्यवहार –आशिक केळकर मेहता पब्लिशिंग हाउस पुणे १९९६
7. वैखरी –भाषा आणि भाषा व्यवहार – अशोक केळकर माजेस्तिक प्रकाशन मुंबई १९३८,
8. मराठी भाषेचे मूळ –विश्वनाथखैरे पुणे १९८९, संमत प्रकाशन,
9. द्रविड महाराष्ट्र –विश्वनाथ खरे साधना प्रकाशन पुणे १९७६,
10. भाषा व्यवहार व भाषा शिक्षण– सुरेंद्र ग्रामोपाध्ये संपा कासेगाव एजुकेश्न सोसायटी कासेगाव २००६.
11. अभिनव भाषा विज्ञान –ग जोगळेकर सुविचार प्रकाशन मंडळ पुणे १९८७. ना.
12. मराठी भाषाच इतिहास –ग श्रीविद्या प्रकाशन पुणे २०००५. जोगळेकर, ना,
13. सामाजिक भाषाविज्ञान प्रभाकर जोशी आणि चारुता गोखले स]ंपानिराळी प्रकाशन पुणे १९९९[
14. सामाजिक भाषा विज्ञान –रमेश धोंगडे दिलीपराज प्रकाशन पुणे २००६,
15. साहित्याची भाषा – भालचंद्र नेमाडे साकेत प्रकाशन औरंगाबाद १९८९
16. सामाजिक भाषा विद्ब्ञान कशा आणि अभ्यास संदर्भ प्रकाशन नाशिक २००५, जयश्री पाटणकर,
17. ग्रांथिक मराठी भाषा आणि कोकणी बोली पुणे विद्यापीठ पुणे १९६६, प्रियोळकर. का.अ:

18. भयंकर सुंदर मराठी भाषा ददि.. पुंडे.माजेस्तिक प्रकाशन २००४, मुंबई,
19. आधुनिक भाषा विज्ञान सिद्धांत आणि उपयोजन –मिलिंद मालशे मुंबई १९९८, लोक वाङ्मय गृह,
20. भाषा विज्ञान वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक मालशे इना;मदार संजय प्रकाशन पुणे १९९८२[संप] सोमण,
21. वृद्धी मुंबई २०००, राज्य मराठी विकास संस्था, भाषेचे आणि भाषा अभ्यासाचे विकसन दिनेश ड माहुलकर:
22. समाजभाषा विज्ञान आणि मराठी कादंबरी –नंदकुमार मोरे ,पद्मगंधा प्रकाशन पुणे
23. भाषा - विवेक मंगेश विठ्ठल राज्याध्यक्ष श्री विद्या प्रकाशन पुणे १९९७,
24. भाषा स्वरूप राजहंस प्रकाशन २००५. वामन केशव लेले, सामर्थ्य व सौंदर्य,
25. समाजभाषा विज्ञान प्रमुख संकल्पना –रंमेश वरखेडे ,शब्दालय प्रकाशन श्रीरामपूर
26. संज्ञापन विद्या आणि ललित कला रमेश नारा,यण वरखेडे यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ नाशिक , २००३
27. आदिवासी लोककथा संकल्पना आणि स्वरूप स्वच्छंद प्रकाशन कोल्हापूर २०१५,दीपककुमार वळवी;
28. नागपुरी बोली भाषा शास्त्रीय अभ्यास इंदिरा प्रकाशन नागपूर १९७२, वसंत कृष्णा वराड पांडे,
29. समाजशास्त्रातील मुलभूत संकल्पना सर्जेराव साळुंखे मेहता पब्लिकेशनपुणे १९९६,
30. SOCIAL LINGGUISTICS CAMBRIDGE ,HADSAN –R,H ,KENBRIJ UNIVERSITY - 1980
31. novelist on the novel by miranllott-clararevieve ,Rutledge ,&keganpoul London 1975
32. the inphunce of English on Marathi –bhalchandr a nemade –re published –popular –
33. समाजभाषा विज्ञान की भूमिका –तेजपाल चैधारी पंचशील प्रकाशन जयपूर १९९५,
34. भाषा विज्ञान भोलानाथ तिवारी – किताब महाल,इलाहाबाद १९७५
35. सामाजिक भाषा विज्ञान –कविता रस्त्गी –सुलभ प्रकाशन लखनौ २०००,
36. भाषा आणि जीवन –प्र महाराष्ट्र अभ्यास परिषद[संपा]– परांजपे. ना.

Research journals:

Additional readings:

Medium of Instruction – मराठी

Special instructions, if any

Library and laboratory equipment`s

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप एकूण गुण ६० –

प्रश्न १.	योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टिपा लिहा (पाचपैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३.	अंतर्गत विकाल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (पाच पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	अंतर्गत विकाल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी कोणताही एक)	१५

अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण ४०-

1-	ऑनलाईन वस्तुनिष्ठ परीक्षा (.घटक ४वर आधारित असेल) घटक चाचणी/	२०
2-	गृहपाठ/ तोंडी परीक्षा / गटचर्चा / वर्ग चर्चासत्र / प्रकल्पलेखन	१०
3-	विषय निहाय उपक्रम सहभाग चित्रपट निरीक्षण मुलाखत / कलाकृती प्रकाशन/ कथाकथन/काव्यवाचन/ चर्चासत्र निबंध वाचन/ बातमी लेखन) आंतरवासियता/Internship)/चर्चासत्रात सहभाग वक्तृत्त्व स्पर्धेत सहभाग/	१०

Karmaveer Bhaurao Patil University, Satara
Rayat Shikshan Sanstha's
Chhatrapati Shivaji College, Satara
(A Constituent College)
National Education Policy (NEP) 2020
Faculty of Humanities
Syllabus for
M.A. Part-II SEMESTER –III
MM-X वाड्मयीन संकृती
Course Code: MMMAR08310 Credit 04

Preamble (प्रास्ताविक)

'संस्कृती' हा शब्द समाजाला आज नवीन नाही. दैनंदिन व्यवहारात हा शब्द नित्य वापरला जातो 'कल्चर' इंग्रजी शब्दाचा प्रतिशब्द म्हणून मराठीत रूढ झालेल्या या शब्दात 'संस्कार' हा महत्वपूर्ण शब्द प्राचीन काळापासून आपणाकडे वापरात आहे .'संस्कार' आणि 'संस्कृती' हे दोन शब्द 'सम' आणि 'कृ' या एकाच धातूपासून बनलेले आहेतपण .त्याचा अर्थ सुद्धा व्याकरणदृष्ट्या समान आहे . संस्कार हा शब्द धार्मिक क्षेत्रापुरताच मर्यादित राहिल्यामुळे तो संकुचित झाला, तर 'संस्कृती' हा शब्द धर्मासह जीवनाच्या उन्नत अवस्थेसाठी योजलेला असल्यामुळे या शब्दाची व्यापकता अधिक झाली.आज सामान्य व्यवहारात संस्कृती हा शब्द अनेक अर्थांनी वापरलेला आपल्याला दिसून येतो . एखादी व्यक्ती विनयशील नम्र, शिष्टाचारी, ज्येष्ठांबद्दल आदर बाळगणारी असेल तर त्या व्यक्तीची गणना 'सुसंस्कृत' म्हणून केली जातेउलट एखाद्या व्यक्तीचे वागणे बेशिस्तीचे ., उग्र, व्यभिचारी स्वरूपाचे असेल तर त्या व्यक्तीला 'असंस्कृत' म्हणून त्याची गणना केली जाते .'शिक्षित' लोकांना 'सुसंस्कृत' आणि 'अशिक्षित' लोकांना 'असंस्कृत' ठरवले जातेसंस्कृतीच्या संदर्भात अशाही स्व .रूपाच्या धारणा समाजात आपल्याला पहायला मिळत असतात . समाजातील एखादी व्यक्ती ज्ञानी असेल, संगीत, नृत्य, नाट्य, लोकनाट्य अशा विविध कलांमध्ये निपूण असेल तर ती व्यक्ती सुसंस्कृत ठरते, तर बऱ्याचदा एखाद्या समाजाला संस्कृतीच नाही असेही म्हणण्याची प्रथा पहायला मिळते.

यासोबतच भारतीय युरोपीय -, पाश्चिमात्य पौर्वात्य -, हिंदू मुस्लिम -, महाराष्ट्रीयन गुजराती यासारख्या शब्दांमधून - मध्ययुगीन - प्राचीन .संस्कृतीची प्रादेशिकता आखलेली असते किंवा धर्माचे सार प्रतिबिंबित केलेले असते, ग्रामीण, नागरी या शब्दांना लागलेल्या विशेषणांमधून संस्कृतीला पृथकत्व प्राप्त झालेले असतेकित्येकदा भौतिक ., अध्यात्मिक, वैज्ञानिक या संज्ञांमधून संस्कृतीतील भिन्नत्वच अधोरेखित केलेले असतेमानवाची जीवनपद्धती ., वागण्याची सर्वसामान्य रीत, शहाणपण, रूढी, रितीरिवाज यांनाही संस्कृतीच्या चौकटीत बांधण्याचा प्रयत्न होताना दिसतोएकंदरीत . संस्कृती चा अर्थ निश्चित व नीटसा होत नसल्याने संस्कृती म्हणजे काय? याचा नेमका उलगडा होत नाही, म्हणूनच समाजशास्त्रज्ञ, मानसशास्त्रज्ञ, मानववंशशास्त्रज्ञ, इतिहासतज्ञ आणि संस्कृती अभ्यासक यांनी केलेल्या संस्कृतीच्या व्याख्यांचा विचार करणे महत्वाचे वाटतेकोणत्याही भाषेतील साहित्यसंपदा त्या त्या समाजाच्या संस्कृतीतून निर्माण . झालेली असते, म्हणूनच साहित्याचा व संस्कृतीचा अनुबंध समजावून घेणे अत्यंत महत्वाचे ठरते, प्रस्तुत अभ्यास पत्रिकेमध्ये हाच अनुबंध अभ्यासला जाणार आहे.

Objective

1 वाङ्मयीन संस्कृती ही संकल्पना समजून घेणे.

2 समाज आणि संस्कृती यातील अनुबंध लक्षात घेणे.

3 मौखिक आणि लिखित परंपरेत वाङ्मयीन परंपरेला संघटीत करणाऱ्या घटकांचा विचार करणे.

4 वाङ्मयीन संस्कृतीचे स्वरूपआधिनक घटकांच्या अभ्यासातून तपासणे.

5 अहवाल लेखनाचे कौशल्य आत्मसात होईल.

Course Outcomes:

1 वाङ्मयीन संस्कृती ही संकल्पना समजली.

2 समाज आणि संस्कृती यातील अनुबंध लक्षात येतो.

3 मौखिक आणि लिखित परंपरेत वाङ्मयीन परंपरेला संघटीत करणाऱ्या घटकांची ओळख झाली.

4 वाङ्मयीन संस्कृतीचे स्वरूपआधिनक घटकांच्या अभ्यासातून तपासली.

5 अहवाल लेखनाचे कौशल्य आत्मसात केली.

Expected Skills impartation (Through theory and practical`s)

4. Reading skills
5. Comprehension skills
6. Interpersonal communication

		Periods	Cos
Module 1	संस्कृती संकल्पना आणि स्वरूप • संस्कृतीच्या विविध व्याख्या • संस्कृती संकल्पना आणि स्वरूप	**15**	**CO1 & CO2**
Module 2	समाज, संस्कृती आणि वाङ्मय यांच्यातील अनुबंध • 1. वाङ्मयीन संस्कृतीची संकल्पना, • 2. वाङ्मयीन संस्कृतीचे स्वरूप	**15**	**CO1 & CO3**
Module 3	• वाङ्मयीन संस्कृतीचे घटक (पारंपरिक) • मौखिक परंपरा आणि हस्तलिखिते, कथन, पठण आणि श्रवण, सादरीकरण (तमाशा, लळीत, भारुड इ.) प्रेक्षक, श्रोता, निरुपण, कीर्तन, हरदासी परंपरा, वाङ्मयाला धर्म-पंथ आणि राजाश्रय.	**15**	**CO1, CO3 & CO4**

Module 4	• वाङ्मयीन संस्कृतीचे घटक (आधुनिक) मुद्रणयुग ,वाचक ,प्रकाशक ,लेखक ,पुस्तके ,वृत्तपत्रे ,नियतकालिके , ,संमेलने ,महामंडळे ,वाङ्मयीन संस्था ,अभिरुची ,समीक्षा ,वितरण – शाळा ,पुरस्कार महाविद्यालये.विद्यापीठे इ -	15	CO1 & CO5
Practical work: Case Study / Field Survey / Field Visits / Project **1. Unit 4 is totally based on practical work**			**(CO5)**

Reference Books:

१. सरदार गं. बा. - प्रबोधनाच्या पाऊलखुणा, संपा निर्मलकुमार फडकुले. कॉन्टिनेंटल प्रकाशन पुणे,
२. रसाळ सुधीर - वाङ्मयीन संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, पुणे.
३. जोग रा.श्री. - मराठी वाङ्मयाभिरुचीचे विहंगावलोकन, पुणे विद्यापीठ, कै. न. चि. केळकर स्मारक व्याख्यानमाला ऑक्टोबर १९५९
४. कुलकर्णी गो. म. - अभिरुची ग्रामीण आणि नागर, प्रकाशक, प्रकरंब. ल.ळेकर १९७६
५. पवार गो. मा. - साहित्यमूल्य व अभिरुची, साकेत प्रकाशन औरंगाबाद १९९४
६. कोत्तापल्ले नागनाथ (संपा)- साहित्य आणि समाज - गो.मा पवार गौरव ग्रंथ, प्रतिमा प्रकाशन पुणे
७. डहाके वसंत - मराठी साहित्य इतिहास आणि संस्कृती, पॉप्युलर प्रकाशन मुंबई
८. ठाले-पाटील कौतिकराव - साहित्य संमेलनाच्या मांडवाखालून, शब्द पब्लिकेशन पुणे
९. कांबळे उत्तम - एका स्वागताध्यक्षाची डायरी, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१०. कांबळे उत्तम - एका संमेलनाध्यक्षाची डायरी, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
११. धोंगडे रमेश - शतकांची विचारशैली खंड १ ते ४-, दिलीपराज प्रकाशन प्रा. लि. पुणे.
१२. ठाले-पाटील कौतिकराव - मराठी भाषिक आणि वाङ्मयीन संस्कृती, शब्द पब्लिकेशन पुणे
१३. काळसेकर सतीश - वाचणारयाची रोजनिशी, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१४. मेश्राम भुजंग - आदिवासी साहित्य आणि संस्कृती, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१५. डोळे जयदेव - झाडाझडती अर्थात प्रसार माध्यमांची, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१६. खरात महेश, अपीने गजानन (संपा) - लोकसाहित्य जीवन आणि संस्कृती –डॉ विश्वनाथ शिंदे गौरव ग्रंथ., साय प्रकाशन, पुणे.
१७. पाटील मोहन (संपा) मराठी साहित्य अवकाशातील संदर्भ –प्राचार्य डॉ ,प्रकाश कुंभार गौरव ग्रंथ. प्रारूप पब्लिकेशन, कोल्हापूर.
१८. केंगार रघुनाथ, कांबळे दत्ता (संपा) -शाहीर यादवांचे पोवाडे, शाहीर आत्माराम यादव गौरव समिती, कराड १९९७

Research journals:

१. अक्षर वैदर्भी : संपादक – सुभाष सावरकर, अमरावती
२. आमची श्रीवाणी : मराठी प्रगत अध्ययन संस्था, धुळे.
३. भाषा आणि जीवन : संपादक – आनंद काटीकर, मराठी अभ्यास परिषद, पुणे.
४. खेळ : संपादक – मंगेश नारायण काळे, पुणे.
५. कवितारती : संपा. डॉ. आशुतोष पाटील, धुळे.
६. ललित : संपा- अशोक केशव कोठावळे, मॅजेस्टीक प्रकाशन, पुणे.
७. महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका : संपा. डॉ. पुरुषोत्तम काळे, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.
८. नवभारत : संपा- श्री. मा. भावे, प्राज्ञ पाठशाळा, वाई.
९. नव-अनुष्टुभ – संपा. नितीन रिंढे
१०. पंचधारा - आंध्र प्रदेश मराठी साहित्य परिषद, त्रैमासिक, हैद्राबाद
. ११. परामर्श - **प्रकाशक :** तत्त्वज्ञान विभाग, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.

. १२. प्रतिष्ठान – संपा. आसाराम लोमटे, मराठवाडा साहित्य परिषद, औरंगाबाद.
. १३. साधना – संपा. विनोद शिरसाठ, साधना ट्रस्ट, पुणे.
. १४. वारूळ : संपा. डॉ. सौ. कमल दणाणे, कोल्हापूर.

Additional readings: (पूरक वाचन)

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण ६० –

अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण ४०-

प्रश्न १.	योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टिपा लिहा (पाचपैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३.	अंतर्गत विकाल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (पाच पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	अंतर्गत विकाल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी कोणताही एक)	१५

1-	ऑनलाईन वस्तुनिष्ठ परीक्षा (.घटक ४वर आधारित असेल) घटक चाचणी/	२०
2-	गृहपाठ/ तोंडी परीक्षा / गटचर्चा / वर्ग चर्चासत्र / प्रकल्पलेखन	१०
3-	विषय निहाय उपक्रम सहभाग चित्रपट निरीक्षण मुलाखत / कलाकृती प्रकाशन/ कथाकथन/काव्यवाचन/ चर्चासत्र निबंध वाचन/ बातमी लेखन आंतरवासियता/	१०

Karmaveer Bhaurao Patil University, Satara
Rayat Shikshan Sanstha's
Chhatrapati Shivaji College, Satara
(A Constituent College)
National Education Policy (NEP) 2020
Faculty of Humanities
Syllabus for
M.A. Part-II SEMESTER –III
MM-XI समीक्षा सिद्धांत आणि उपयोजन
Course Code: MMMAR08311 (Credit 4)

Preamble (प्रास्ताविक)पदव्युत्तर मराठी अभ्यासक्रमात समीक्षा पद्धती या विद्यार्थ्यांना कळल्या पाहिजे .समीक्षेचे विविध सिद्धांत समजून त्याने घ्यावेत ,तसेच समाज शास्त्रीय व आदिबंधात्मक समीक्षा म्हणजे काय त्यांचे उपयोजन कसे केले जाते हे कळण्यासाठी ही हा अभ्यासक्रम अत्यावश्यक आहे. साहित्य शास्त्र नंतर समीक्षा प्रकार,सिद्धांत यांचा परिचय विद्यार्थ्यांना व्हायला हवा ही भूमिका येथे आहे

Objectives

1 उपयोजित समीक्षेतील विविध समीक्षेचे स्वरूप माहिती करून घेणे
2 समाजशास्त्रीय व आदिबंधात्मक समीक्षा या समीक्षा प्रवाहाचा विचार करणे
3 प्रत्यक्ष उपयोजित समीक्षेचे उपयोजन म्हणून निवडक साहित्यकृतींचा विचार
4 कलाकृती समीक्षा करणे

Course Outcomes:

1 उपयोजित समीक्षेतील विविध समीक्षा पद्धतीचे स्वरूप समजावून घेतले.
2 समाजशास्त्रीय व आदिबंधात्मक समीक्षा प्रवाहाचा अभ्यास केला
3 प्रत्यक्ष उपयोजित समीक्षेचे उपयोजन म्हणून निवडक साहित्यकृतींचा विचार केला
4 कलाकृती समीक्षा केली.

Expected Skills impartation (Through theory and practical`s)

7. Reading skill
8. Comprehension skill
9. Writing skill

		Periods	Cos
Module	उपयोजित समीक्षेचे स्वरूप -, साहित्य समीक्षेचे स्वरूप;आधुनिकता आणि	**15**	**CO1**

1	समीक्षा प्रवाह , उपयोजित समीक्षेचे प्रकार मानस शास्त्रीय आदिबंधात्मक, , संहितालक्षी, रूपवादी, मार्क्स वादी, समाज शास्त्रीय,		& CO2
Module 2	समाज शास्त्रीय समीक्षा १९ वे शतक मराठी , हिप्पोलीन तेन ची सूत्रे, -, समाजशास्त्रीय समीक्षा स्वरूपउपयोजित साहित्यकृती –धूळ माती [कादंबरी कृष्णात खोत]	**15**	**CO2 & CO3**
Module 3	आदिबंधात्मक समीक्षा सिगम्न प्रोईड= मानसशास्त्र आणि आदिबंध, सिग्म्न फ्राइड सी .जे .युंग समीक्षा – उपयोजित साहित्य कृति,मातीचे पाय – काव्य संग्रह]रमेश इंगळे	**15**	**CO1 & CO3**
Module 4	स्त्रीवादी समीक्षा –स्त्री वादी समीक्षेचे स्वरूप –विचार प्रवाह विसाव्या शतकातील स्त्रीवादी समीक्षा - रिटा वेलीनकर - शांता गोखले ‘	**15**	**CO1 & CO4**
Practical work: Case Study / Field Survey / Field Visits / Project **Project :** कलाकृती समीक्षा करताना समीक्षा पद्धती कोणती वापरली याचा शोध घेण्यास प्रवृत्त करून अशा समीक्षण लेखांचे संकलन			**(CO4)**

Reference Books:

आधुनिक समीक्षा सिद्धांत –मिलिंद मालशे अशोक जोशी मौज प्रकाशन मुंबई,

२ साहित्य सिद्धांत –अनुवाद सग. मालशे ,

३ साहित्यशास्त्र स्वरूप आणि समस्या वसंत पाटणकर पद्मगंध प्रकाशन पुणे २०१५,

४ साहित्यचे संदर्भ मौज मुंबई २००५, हरिश्चंद्र थोरात:

५ सौंदर्य मीमांसा पाटणकर पुणे.भा,रा,

६ कविता आणि प्रतिमा –सुधीर रसाळ मौज प्रकाशन मुंबई

७ वाड्मयीन वाद – संकल्पना व स्वरूप:संपादक सीताराम रायकर मेहता प्रकाशन १९९०, व इतर,

८ नव समीक्षा काही प्रवाह मेहता प्रकाशन पुणे १९८२, कुलकर्णी. म.गो:

९ समीक्षा मीमांसा –गंगाधर गाडगीळ

१० साहित्य आणि समाज पवार गौरव ग्रंथ संपादक नागनाथ कोत्ताप्ले प्रतिमा प्रकाशन पुणे.गो मा;

११ साहित्य समाज आणि संस्कृती –दिगंबर पाध्ये लोक वाड्मय गृह,

१२ साहित्याचा अन्वयार्थ –नागनाथ कोत्तापल्ले – मेहता प्रकाशन पुणे,

१३ आदिबंधात्मक समीक्षा –म निहारा प्रकाशन, पाटील. सू.

१४ साठोत्तरी मराठी कविता –म लोक वाड्मय गृह प्रकाशन मुंबई, पाटील. सू.

१५ साठोत्तरी मराठी कविता –केशव सदरे लोक वाड्मय गृह प्रकाशन मुंबई[संपा]

१६ रिटा वेलीनकर

१७ रिटा वेलिणकर

१८ समकालीन मराठी साहित्य –स्वरूप आणि समीक्षा –दत्ता पाटील अक्षर दालन प्रकाशन[संपा] निलेश शेळके, कोल्हापूर २०१८

१९ समीक्षा पद्धती सिद्धांत आणि उपयोजन –रवींद्र ठाकूर व नंद कुमार मोरे पद्म प्रकाशन पुणे,

२० मराठी कादंबरीची उपयोजित समीक्षा – गोम्तेश्वर पाटील दरिया प्रकाशन पुणे २०१४

२१ मराठी कादंबरी तत्व आणि सिद्धांत –गोम्तेश्वर पाटील दरिया प्रकाशन पुणे

Research journals:

Additional readings:
Medium of Instruction –MARATHI
Special instructions, if any
Library and laboratory equipment`s

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण ६० –

प्रश्न १.	योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टिपा लिहा (पाचपैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३.	अंतर्गत विकाल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (पाच पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	अंतर्गत विकाल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी कोणताही एक)	१५

लेखी परीक्षा ६० गुणांची असेल .२ व ३ वर आधारित असेल,१.सदर परीक्षा घटक क्र.

अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण ४०-

1-	ऑनलाईन वस्तुनिष्ठ परीक्षा (.घटक ४वर आधारित असेल) घटक चाचणी/	२०
2-	गृहपाठ/ तोंडी परीक्षा / गटचर्चा / वर्ग चर्चासत्र / प्रकल्पलेखन	१०
3-	विषय निहाय उपक्रम सहभाग चित्रपट निरीक्षण मुलाखत / कलाकृती प्रकाशन/ कथाकथन/काव्यवाचन/ चर्चासत्र निबंध वाचन/ बातमी लेखन) आंतरवासियता/Internship)/चर्चासत्रात सहभाग वक्तृत्व स्पर्धेत सहभाग/	१०

Karmaveer Bhaurao Patil University, Satara

Rayat Shikshan Sanstha's

Chhatrapati Shivaji College, Satara

(A Constituent College)

National Education Policy (NEP) 2020

Faculty of Humanities

Syllabus for

M.A. Part-II SEMESTER –III

MM-XII संपादन कौशल्ये

Course Code – MMMAR08312 **(Credit -02)**

प्रास्ताविक –**(Preamble)**

आजच्या काळात व्यावहारिक मराठीचा विस्तार मोठ्या प्रमाणात होत आहे. प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन, कार्यालयीन पत्रव्यवहार, संवादासाठी भाषिक कौशल्ये, विविध प्रकारचे लेखन इत्यादी. प्रकारातून व्यावहारिक मराठीचे दालन समृद्ध होत आहे. ग्रंथ, नियतकालिक, अहवाल इत्यादींचे संपादन व्यावहारिक मराठीचा एक भाग आहे. प्रस्तुत अभ्यासक्रमात संपादनप्रक्रिया कशा प्रकारे चालते, याचा परिचय करून घ्यावयाचा आहे. संपादनाचे स्वरूप कसे असते? उत्तम संपादकाच्या अंगी कोणते गुण असावे लागतात ? संपादकाला कोणती पूर्वतयारी करावी लागते ? संपादनात विविधता कशी असते? आणि प्रत्यक्ष संपादन कसे केले जाते? याचा अभ्यास करून प्रस्तुत संपादनकौशल्यांचा आपल्या ज्ञानवृद्धीसाठी होणाऱ्या उपयोजनासंदर्भात जाणून घेणार आहोत.

Objective –

१. संपादनप्रक्रियेचा परिचय करून देणे.
२. संपादन कौशल्यातील वैविध्याच परिचय करून देणे.
३. ग्रंथ संपादनाची कौशल्ये समजावून देणे.
४. भाषिक आविष्काराची क्षेत्रे व संपादनातील वैविध्य व्याप्ती समजावून देणे .

Outcomes –

१. संपादनप्रक्रियेचा परिचय करून घेता येतो .
२. संपादन कौशल्यातील वैविध्याची ओळख होते..
३. ग्रंथ संपादन कौशल्यांचे ज्ञान होते.
४. भाषिक आविष्काराची क्षेत्रे व संपादनातील वैविध्य समजावून घेता येत

अ.क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापनतासिका Teaching Hours	Course Outcome
Module1	**संपादन प्रक्रिया** ● संपादनाचे स्वरूप ● संपादकाचे गुण व पूर्वतयारी ● मुद्रितशोधन ● संपादनाची विविधता ● भाषिक आविष्काराची क्षेत्रे व संपादनातील वैविध्य	15	CO1 & CO4 CO3
Module2	**स्मरणिका व गौरवग्रंथ** ● संपादनातील वैविध्य ● दुर्मिळ हस्तलिखिते ● साहित्यकृती ● शिलालेख व ताम्रपट ● ग्रंथसंपादन ● अहवाल ● लोकसाहित्य ● ई-वर्तमानपत्रे -मासिके व पुस्तक प्रकाशन	15	CO2 & CO3

संदर्भ ग्रंथसूची –
१. पाटील आनंद (डॉ) –'सृजनात्मक लेखन'पद्मगंधा प्रकाशन ,पुणे २००५
२.बावडेकर ऋता -महाराष्ट्रातील प्रमुख संपादक डायमंड प्रकाशन,पुणे २००९
३.नशिराबादकर ल.रा.(डॉ) व्यावहारिक मराठी फडके प्रकाशन,कोल्हापूर २००८
४.मराठी भाषेची संवादकौशल्ये -वृत्तपत्रे संवादाचे स्वरूप यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ,नाशिक १९९१
५. सोशल मिडिया ,मूळ लेखक : सलोनी पाटील ,अनुवाद विजया पाटील युटीलीटी क्रिएटिव्ह,पुणे २०१०
६. ई-मेल ,विवेक मेहेत्रे उद्वेली प्रकाशन,मुंबई २०००
७.सकाळ तनिष्का,दिवाळी अंक –उत्तम कांबळे (संपा)सकाळ पेपर्स,पुणे २०१०

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण – ४०

प्रश्न १.अ	खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा	०६
प्रश्न २.	टीपा लिहा (चार पैकी कोणत्याही दोन)	१२
प्रश्न ३.	खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा (दोन पैकी कोणताही एक)	१२

- अंतर्गत मूल्यमापन –२० गुण

विषयनिहाय उपक्रम -२० गुण

Karmaveer Bhaurao Patil University, Satara

Rayat Shikshan Sanstha's

Chhatrapati Shivaji College, Satara

(A Constituent College)

National Education Policy (NEP) 2020

Faculty of Humanities

Syllabus for

M.A. Part-II SEMESTER –III

ME-III तौलानिक साहित्याभ्यास

Course Code -MEMAR08303 **Credit 04**

Preamble (प्रास्ताविक)

तौलनिक साहित्य अभ्यास करण्याची पद्धती ही विद्यार्थ्यास कळावी ,या हेतूने या अभ्यास पद्धतीची माहिती विद्यार्थी घेईल .आज जगभरात विश्व साहित्य संकल्पना मानली जाते . देश आणि विदेशात होणारे साहित्यकृतींचे आदान – प्रदान होत असताना ,अनेक लेखक इतरांच्या कलाकृतीने प्रभावित होतात या प्रभावामुळे त्यांची साहित्यकृती निर्माण होत असते .त्यामुळे ज्या कलाकृतीमुळे प्रभाव पडला ती व जिच्यावर पडला ती या दोन कलाकृतींची तुलना करून निष्कर्ष नोंदवले जातात ,तेंव्हा तुलनात्मक अभ्यास पद्धती उपयुक्त पडते आज जगात या पद्धतीचा वापर मोठ्या प्रमाणात होत आहे .या पद्ध्तीचे स्वरूप पूर्णतः कळावे हाच हेतू इथे ठेवलेला आहे या अभ्यासक्रमामध्ये तौलनिक साहित्याभ्यास या आधुनिक अभ्यासपद्धतीचा विद्यार्थ्यांना परिचय व्हावा हा हेतू आहेही अभ्यासपद्धती आजच्या . जागतिकीकरणाच्या अत्यंत महत्त्वपूर्ण व उपयुक्त अभ्यासपद्धती आहे अभ्यासक्रमामुळे .. विद्यार्थ्यांची जीवनविषयक व साहित्यविषयक जाणीव विकसित होईलमानवाच्या वैश्विक एकात्मतेची त्याला जाणीव होईल . . साहित्यसंशोधनासाठी आवश्यक असे अध्ययनकौशल्य त्याला प्राप्त होईल

Objective -

१.तौलनिक साहित्य अभ्यासाची संकल्पना व स्वरूप समजावून घेणे

२.विश्व साहित्य व रराष्ट्रीय साहित्य व सर्वसाधारण साहित्य या संकल्पनांचे परस्प,संबंध अभ्यासणे

३. भारतीय साहित्याबाबतचे विविध दृष्टीकोन अभ्यासणे

४. साहित्याचे वर्गीकरण व साहित्यातील वाद संप्रदाय यांचा अभ्यास करणे ,भारतीय साहित्यामध्ये आजपर्यंत झालेल्या तौलनिक साहित्याभ्यासाचा आढावा घेणे

Course Outcomes:

१.तौलनिक साहित्य अभ्यासाची संकल्पना व स्वरूप समजावून घेतले.

२.विश्व साहित्य व रराष्ट्रीय साहित्य व सर्वसाधारण साहित्य या संकल्पनांचे परस्प,संबंध अभ्यासला.

३. भारतीय साहित्याबाबतचे विविध दृष्टीकोन समजावून घेतले.

४. साहित्याचे वर्गीकरण व साहित्यातील वाद संप्रदाय यांचा अभ्यास करणे ,भारतीय साहित्यामध्ये आजपर्यंत झालेल्या तौलनिक साहित्याभ्यासाचा आढावा घेतला.

५. लेखन कौशल्य निर्माण होते..

Expected Skills impartation (Through theory and practical`s)

1 Reading skill

2 Comprehension skill

3 Comparative study skill

		Periods	CO`s
Module 1	तौलनिक साहित्य संकल्पना स्वरूप व महत्त्व ,	**15**	**CO1 & CO 3**
Module 2	**तौलनिक साहित्याभ्यासाची वैशिष्ट्ये** १ साहित्याभ्यासाचे साधन :तुलना (२– वाङ्मय परंपरा (वाङ्मयाचा अभ्यास ३– अभिव्यक्ती सांस्कृतिक (सामाजिक आदान प्रदान	**15**	**CO1 & CO2**
Module 3	**तौलनिक साहित्याभ्यासाचे मुलभूत आधार** १.राष्ट्रीय साहित्य २. विश्वसाहित्य आणि सर्वसाधारण साहित्य संकल्पना	**15**	**CO1 & CO4**
Module 4	तौलनिक साहित्य अभ्यास सूची करणे	**15**	**CO5**
Practical work: Case Study / Field Survey / Field Visits / Project 1. तौलनिक साहित्य अभ्यास सूची तयार करणे			**CO5**

Reference Books:

१तौलनिक साहित्याभ्यास– वसंत बापट .१९८१ ,मुंबई ,मौज प्रकाशनगृह ,

२ तौलनिक साहित्यआनंद पाटील -नवे सिद्धांत आणि उपयोजन :, साकेत प्रकाशनऔरंगाबाद ,, १९९८.

३ तौलनिक साहित्याभ्यास चंद्रशेखर .संपा -तत्वे व दिशा :जहागिरदारकॉन्टिनेन्टल प्रकाशन ,, पुणे .१९९२ ,

४ साहित्यसिद्धांतमालशे .ग.स .अनु ,रेने वेलेक -

५ ब्रिटीश बॉम्बे आणि पोर्तुगीज गोव्यातील वाङ्मयआनंद पाटील -, ग्रंथाली प्रकाशन, मुंबई, १९९९.

६ भारतीय साहित्याची संकल्पना– (चंद्रकांत बांदिवडेकर गौरवग्रंथ .डॉ) संपापुंडे .दि.द ., प्रथमा प्रकाशन पुणे.

७ Comparative Literature- Indian Dimensions, Swapan Mujumdar

८ Comparative Literature- Theory and Practice, Amina Deo, Sisirkumar Das

९ वाङ्मयीन वादसीताराम रायकर .संपा -,दमेहता पब्लिकेशन ,पुंडे .दि., पुणे, १९९०

१० समीक्षेच्या नव्या संकल्पना – मनोहर जाधव ,(संपा)स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद २००१ ,

११ भाषांतरमीमांसाकल्याण काळे .(संपा) -, अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशनपुणे ,, १९९७.

१२ भाषांतरविद्या.रमेश वरखेडे .संपा -

१३ साहित्यसेतू – श्रीधर रंगनाथ कुलकर्णी

१४ साहित्यातील संप्रदाय , वाळिंबे .शं.रा -कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.१९५० ,

१५ कम्पॅरिटिव्ह लिटररी स्टडिज – एस ,(लंडन)डकवर्थ ,प्रावर .एस.१९७३

१६ तौलनिक साहित्य आणि मध्ययुगीन वाङ्मयपुणे ,प्रतिमा प्रकाशन ,मंचरकर .बा.र -, २००३.

१७ तुलनात्मक अनुसंधान अर्थ :, तत्व, एंवमोहनदास .इ -समस्याए ,, हिंदी साहित्य भांडार, लखनौ) ,चतुर्थ भाग (१९६८

१८ वाङ्मयीन संज्ञा संकल्पान कोश ,मुंबई ,भटकल फौंडेशन .रा.ग ,वसंत आबाजी डहाके ,प्रभा गणोरकर .संपा - .२००१

१९ भारतीय संदर्भात तौलनिक साहित्याभ्यास – गणेश देवी कोल्हापूर ,सौरभ प्रकाशन ,, १९९२ .

२० तुलनात्मक साहित्यविद्याविहार ,विश्वनाथ अय्यर -, नवी दिल्ली, २००४.

२१. तैलनिक साहित्याभ्यास : नव्या दिशा : डॉ. भरत जाधव

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी एकूण गुण ६० –

प्रश्न १.	योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टिपा लिहा (पाचपैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३.	अंतर्गत विकाल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (पाच पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	अंतर्गत विकाल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी कोणताही एक)	१५

अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण ४०-

1-	ऑनलाईन वस्तुनिष्ठ परीक्षा (.घटक ४वर आधारित असेल) घटक चाचणी/	२०
2-	गृहपाठ/ तोंडी परीक्षा / गटचर्चा / वर्ग चर्चासत्र / प्रकल्पलेखन	१०
3-	विषय निहाय उपक्रम सहभाग चित्रपट निरीक्षण मुलाखत / कलाकृती प्रकाशन/ कथाकथन/काव्यवाचन/ चर्चासत्र निबंध वाचन/ बातमी लेखन) आंतरवासियता/Internship)/चर्चासत्रात सहभाग वक्तृत्त्व स्पर्धेत सहभाग/	१०

Karmaveer Bhaurao Patil University, Satara
Rayat Shikshan Sanstha's
Chhatrapati Shivaji College, Satara
(A Constituent College)
National Education Policy (NEP) 2020
Faculty of Humanities
Syllabus for
M.A. Part-II SEMESTER –III
ME-III संस्कृती अभ्यास

Course Code -MEMAR08303 **Credit 04**

Preamble: (प्रास्ताविक) संस्कृती आणि साहित्य यांचा जवळचा संबंध असतो .संस्कृतीच्या विविध घटकांचा परिणाम ,प्रभाव हा साहित्यामध्ये दिसत असतो .म्हणून संस्कृती अभ्यास केला तर आंतरविद्या शाखीय दृष्टीकों समजायला लागतात .संस्कृती इतिहास ,संस्कृती आणि तत्वज्ञान ,संस्कृती आणि कला संस्कृती आणि धर्म ,देश संस्कृती ,जग संस्कृती ,महाराष्ट्र संस्कृती .संस्कृती रचना इत्यादी समजून त्यातील बारकावे शोधणे आवश्यक ठरते ,म्हणूनच जागतिक पातळीवर संस्कृती अभ्यास होत असताना त्यात किती सूक्ष्म अभ्यास करता येतो याची जाणीव यातून निर्माण होणे आवश्यक आहे

Objective

१.संस्कृती अभ्यास या ज्ञानशाखेची ओळख होईल.
२.संस्कृती म्हणजे काय ते समजेल व त्याची संकल्पना समजून येईल.
३.संस्कृती अभ्यासाचे महत्व समजून येईल.
४. समाज आणि संस्कृती यांचा अविभाज्य संबंध लक्षात येईल.
५. साहित्य आणि संस्कृती यांचं परस्पर संबंध समजून येईल.
६.संस्कृती आणि इतिहास यांचा अनुबंध समजून येईल.

Course Outcomes: ,

१.संस्कृती अभ्यास या ज्ञानशाखेची ओळख झाली.
२.संस्कृती म्हणजे काय ते समजेल व त्याची संकल्पना समजूनघेतली.
३.संस्कृती अभ्यासाचे महत्व समजून येसमजते.
४. समाज आणि संस्कृती यांचा अविभाज्य संबंध समजला.
५. साहित्य आणि संस्कृती यांचं परस्पर संबंध समजला..
६.संस्कृती आणि इतिहास यांचा अनुबंधाची ओळख झाली.

1 संस्कृती वाचन ,बोली संशोधन , संस्कृती व साहित्य संबंध आकलन ,

		Periods	CO`s
Module 1	संस्कृती अभ्यास संकल्पना आणि स्वरूप संस्कृती संकल्पना व्याप्ती व संस्कृतीचे घटक संस्कृती, उपसंस्कृती : होगर्ट व हॉल.	**15**	**CO1 & CO 3**
Module 2	संस्कृती अभ्यास , समाज आणि इतिहास संस्कृती अभ्यास संकल्पनेचा मागोवा मराठी, भारतीय व जागतिक संस्कृती आणि साहित्य अंत:संबंध संस्कृती अभ्यासाचे महत्व संस्कृती अभ्यास आंतरविद्याशाखीय दृष्टी, पुरातत्व, लोककला, कला आणि मानव्यविद्या	**15**	**CO1 & CO4**
Module 3	संस्कृती- समाज प्रभुत्वसंबंध, संस्कृती अभ्यासाच्या दिशा प्रभुत्व संबंधसापेक्षता आणि संस्कृती महाराष्ट्रातील संस्कृतीप्रवाह, जातसमूह, स्त्रिया, दलित, वंचित, आदिवासी आणि साहित्य	**15**	**CO1 & CO5**
Module 4	संस्कृतीशी निगडीत अन्य विषय धर्म आणि संस्कृती, भाषा आणि संस्कृती, सांस्कृतिक चिन्हव्यवस्था आणि साहित्यकृती सामाजिक संरचना आणि साहित्यकृती	**15**	**CO6**
Practical work: Case Study / Field Survey / Field Visits / Project 1. संस्कृती –समाज व साहित्य हा अनुबंध कलाकृतीच्या सहाय्याने स्पष्ट करणारे लेखन करण्यास कलाकृती अभ्यास करवून घेणे			**CO6**
Reference Books: १. डहाके वसंत आबाजी : 'मराठी साहित्य, समाज आणि संस्कृती', पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २००६. २. कर्वे इरावती : 'मराठी लोकांची संस्कृती', देशमुख आणि कंपनी, १९९५ ३. कुलकर्णी गो. म. : 'आधुनिक मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी', मेहता प्रकाशन, पुणे. १९९४ ४. रसाळ सुधीर : 'वाड्मयीन संस्कृती', मौज प्रकाशन, मुंबई, २०१२. ५. कांबळे अमर : 'मराठी आदिवासी साहित्य', निर्मिती प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१७. ६. शिरवाडकर के. रं. : 'संस्कृती, समाज आणि साहित्य' ७. देवी गणेश (अनु. म.सु. पाटील) : 'स्मृतीभ्रंशानंतर', पद्मगंध प्रकाशन, पुणे, २००९. ८. मालशे मिलिंद, जोशी अशोक : 'आधुनिक समीक्षा सिद्धांत', मौज प्रकाशन, मुंबई.			
Suggested Research Journal			
Additional readings:			
Medium of Instruction – Marathi/English			
Special instructions, if any			
Library and laboratory equipment`s			

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण ६० –

प्रश्न १.	योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टिपा लिहा (पाचपैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३.	अंतर्गत विकाल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (पाच पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	अंतर्गत विकाल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी कोणताही एक)	१५

लेखी परीक्षा ६० गुणांची असेल .२ व ३ वर आधारित असेल,१.सदर परीक्षा घटक क्र.

अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण ४०-

1-	ऑनलाईन वस्तुनिष्ठ परीक्षा (.घटक ४वर आधारित असेल) घटक चाचणी/	२०
2-	गृहपाठ/ तोंडी परीक्षा / गटचर्चा / वर्ग चर्चासत्र / प्रकल्पलेखन	१०
3-	विषय निहाय उपक्रम सहभाग चित्रपट निरीक्षण मुलाखत / कलाकृती प्रकाशन/ कथाकथन/काव्यवाचन/ चर्चासत्र निबंध वाचन/ बातमी लेखन) आंतरवासियता/Internship)/चर्चासत्रात सहभाग वक्तृत्त्व स्पर्धेत सहभाग/	१०

Karmaveer Bhaurao Patil University, Satara
Rayat Shikshan Sanstha's
Chhatrapati Shivaji College, Satara
(A Constituent College)
Faculty of Humanities

Syllabus for

M.A.Part-II SEMESTER–III

(w.e.f.June,2024 onwards)

RP: Research Project-I: MARATHI RESERCH

मराठी भाषा क्षेत्रीय संशोधन प्रकल्प/प्रबंध लेखन

Project (RP)

Sub Code: RPMARO8402 **Credit: 04**

प्रस्तावना: नवीन शैक्षणिक धोरण २०२० नुसार पदव्युत्तर स्तरावर द्वितीय वर्षासाठी क्षेत्रीय संशोधन प्रकल्प /अगर प्रबंध लेखन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना व्यवहारी जगातील भाषा ,साहित्य ,संस्कृती ,समाज या क्षेत्रातील समस्याया ,प्रश्न व अडचणी आव्हानांवर काम करण्याची संधी देण्यासाठी क्षेत्रीय संशोधन प्रकल्प /अगर संशोधन प्रकल्प करणे अनिवार्य मानलेले आहे. विद्यार्थ्यांना मराठी भाषा व साहित्य क्षेत्रातील व्यावहारिक अनुभव देण्यासाठी संशोधन प्रकल्पाची रचना करण्यात आली आहे. मराठी भाषा विभागातील विद्यार्थ्यांनि क्षेत्रीय संशोधन प्रकल्प करून सैद्धांतिक ज्ञान आणि वास्तविक-जागतिक अनुप्रयोग यांचा मेळ घालणे आणि शोधकार्य करून निष्कर्ष मांडणी करणे हाच अभ्यासक्रमाचा उद्देश आहे. या संशोधन प्रकल्पाच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना क्षेत्रावर आधारित ज्ञान मिळेल. या संशोधन प्रकल्पाच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना भाषिक समस्या ज्ञात होतील व त्या आधारे नवीन काय प्रयोग व्हायला हवेत या संबंधीचा विचार करून कृती करता येईल.
उद्दिष्टे: 1. विद्यार्थ्यांना भाषा व समाज यांच्या संदर्भातील समस्या ओळखण्यास सक्षम करणे. 2. विद्यार्थ्यांना संशोधनाचा प्रत्यक्ष अनुभव देऊन संशोधन क्षमता विकसित करणे. ३. विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्ष सामाजिक-राजकीय वातावरणात जाण्यासाठी प्रवृत्त करून निरीक्षण, सर्वेक्षण, मुलाखत आणि प्रश्नावली तंत्रांचे माध्यम घेऊन शोध घेण्याचे प्रशिक्षण देणे 4. विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधन क्षमता आणि संशोधन लेखन कौशल्ये विकसित करणे.
अभ्यासक्रम अपेक्षित परिणाम: … CO1: भाषिक व सामाजिक संदर्भातील समस्या जाणतो CO2: संशोधन प्रक्रिया व पद्धती जाणून घेतो CO3: निरीक्षण, सर्वेक्षण, मुलाखत आणि प्रश्नावली तंत्र समजून त्याचे उपयोजन करतो CO4: विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधन क्षमता, लेखन आणि विश्लेषणात्मक कौशल्ये विकसित होतात.

अपेक्षित कौशल्ये : (सिद्धांत आणि व्यावहारिक माध्यमातून)

1. संशोधन योग्यता

2. निरीक्षण कौशल्य

3. आकलन कौशल्य

4. विश्लेषणात्मक कौशल्य

5. तुलना कौशल्य

6. लेखन कौशल्य

Module	No.ofHours	No.ofcredits
ResearchProject	**120**	04

Course Description	Credits	Periods	Cos
या अभ्यासक्रमासाठी प्रत्येक विद्यार्थ्याने स्वतंत्र संशोधन प्रकल्प तयार करावा. विद्यार्थ्यांनी संबंधित शिक्षकांशी सल्लामसलत करून त्यांच्या स्पेशलायझेशन क्षेत्रातील समस्या निवडाव्यात. कर्मवीर भाऊराव पाटील विद्यापीठ, सातारा आणि छत्रपती शिवाजी महाविद्यालय, सातारा यांनी दिलेल्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार संशोधन प्रकल्प अहवाल APA स्वरूपात लिहावा. प्रकल्प परीक्षेची पात्रता शिक्षक आणि विभाग प्रमुख यांच्या प्रकल्पाच्या प्रमाणपत्राच्या अधीन आहे. **पूर्व-आवश्यकता:** प्रकल्पाचे प्रत्यक्ष काम सुरू करण्यापूर्वी, विद्यार्थ्यांना खालील संकल्पनांचे चांगले ज्ञान असले पाहिजे:- 1. संशोधन पद्धती 2. संशोधनातील नैतिक समस्या 3. संदर्भासह एपीए स्वरूप आणि लेखन शैली 4. KBPU, सातारा आणि CSC, सातारा यांचे साहित्यिक चोरी धोरण **प्रबंध/प्रकल्प सादरीकरण** 1. विद्यार्थ्याने सेमिस्टरच्या अखेरीस प्रबंधाची हार्ड कॉपी विभागाकडे CD/DVD/पेन ड्राइव्हवर सॉफ्ट कॉपीसह सबमिट केली जाईल. 2. अंतिम प्रबंधात किमान 2500 ते कमाल 4000 शब्दांची शब्दमर्यादा असेल आणि कागदाच्या एका बाजूला दीड अंतराने टाईप केली जाईल. प्रबंध लेखनासाठी APA शैलीचे पालन केले जाईल. प्रबंध स्वरूप: 1. शीर्षक पृष्ठ 2. पूर्णत्वाचे प्रमाणपत्र 3. मार्गदर्शकाचे प्रमाणपत्र 4. उमेदवाराने केलेली घोषणा 5. पोचपावती	**4**	**120**	**CO 1-4**

6. अनुक्रमणिका/ सामग्री
7. अध्याय योजना
8. टेबलची यादी (असल्यास)
9. आलेखांची यादी असल्यास

10. प्रकरण I: परिचय / प्रस्तावना

या प्रकरणामध्ये संशोधन पार्श्वभूमी, संकल्पनात्मक चौकट, समस्येचे विधान, अभ्यासाचे महत्त्व, अभ्यासाची उद्दिष्टे, अभ्यासाची मर्यादा आणि व्याप्ती यांचा समावेश असावा.

11. प्रकरण :II: साहित्याची समीक्षा

या प्रकरणामध्ये संशोधन विषयाशी संबंधित पुनरावलोकने आणि अभ्यासाच्या गृहितकाचा समावेश असावा.

12. प्रकरण :III: संशोधन पद्धती

या प्रकरणामध्ये ऑपरेशनल व्याख्या, गृहीतक, चल, संशोधन रचना आणि अभ्यास साहित्य/साधनांचा समावेश असावा.

13.प्रकरण :IV: सांख्यिकीय विश्लेषण आणि परिणाम

या प्रकरणात संकलित डेटा आणि परिणामांचे सांख्यिकीय विश्लेषण समाविष्ट केले पाहिजे, तसेच, या प्रकरणात निष्कर्षबाबत चर्चा समाविष्ट केली पाहिजे.

14. प्रकरण :V: उपसंहार (सारांश, निष्कर्ष आणि शिफारसी)

या प्रकरणामध्ये सारांश, निष्कर्ष आणि शिफारसी समाविष्ट केल्या पाहिजेत.

• संदर्भ (APA शैली)

• परिशिष्ट

व्यावहारिक कार्य: केस स्टडी / फील्ड सर्व्हे / फील्ड भेटी / प्रकल्प

1. पॉवर पॉइंट प्रेझेंटेशन
2. फील्ड सर्वेक्षण.
3. प्रकल्प लेखन

सामान्य सूचना:

1. प्रकल्पाच्या प्रत्येक बॅचमध्ये जास्तीत जास्त 10 विद्यार्थी असावेत आणि ही संख्या एकानेही वाढल केली जाईल.

2. प्रत्येक बॅचसाठी वर्कलोड 8 व्याख्यान कालावधीच्या समतुल्य असेल.

प्रबंधासाठी मार्गदर्शक तत्त्वे

अंतिम प्रबंध खालील वैशिष्ट्यांनुसार सादर केला जाईल:

1. छपाईसाठी वापरलेला कागद A4 आकाराचा असावा.

2. छपाई कागदाच्या दोन्ही बाजूंना प्रमाणित स्वरूपात आणि 1.5 ओळींच्या अंतरात असावी.

3. डाव्या हाताला 1.5 इंच मार्जिन असावे.

4. उमेदवाराचे प्रबंध/प्रबंधाचे शीर्षक, पदवी, संशोधन मार्गदर्शक नाव, संशोधनाचे ठिकाण आणि सबमिशनचा महिना आणि वर्ष शीर्षक पृष्ठावर आणि मुखपृष्ठावर छापले जावे.

5. प्रबंध/प्रबंधाचे हार्ड-बाउंड कव्हर काळया रंगाचे असावे.

कव्हरपेज वर 'एमए थीसिस', उमेदवाराचे नाव आणि महिना आणि वर्ष नमूद केले पाहिजे.

स्पेसिफिकेशन्स परिशिष्ट - 'ए' मध्ये दर्शविल्या आहेत.

6. प्रबंध/प्रबंधामध्ये संशोधन पर्यवेक्षक/मार्गदर्शकाचे प्रमाणपत्र [परिशिष्ट 'B'] आणि उमेदवाराने [परिशिष्ट 'C'] प्रबंध/प्रबंधात नोंदवलेले काम उमेदवाराने केले आहे असे जाहीरनामा यांचा समावेश असेल. स्वत: आणि इतर स्त्रोतांकडून आलेली सामग्री, जर असेल तर, ते योग्य आहे

(परिशिष्ट -अ)

क्षेत्रीय संशोधन प्रकल्प [कव्हर पेज]

"येथे प्रबंधाचे शीर्षक मराठी भाषेत सर्व अप्पर-केसमध्ये (कॅपिटल अक्षरे) मध्यभागी संरेखनसह लिहा. हे शीर्षक कव्हरच्या वरच्या मध्यभागी वरच्या आणि दोन्ही बाजूंनी पुरेशा फरकाने ठेवा. शीर्षकाच्या लांबीला योग्य असा फॉन्ट आकार वापरा."

कर्मवीर भाऊराव पाटील विद्यापीठ, सातारा

मानव्यविद्या शाखा अंतर्गत एम.ए. मराठी विभागास सादर केलेला लघु संशोधन प्रकल्प

विद्यार्थ्याचे पूर्ण नाव

कॉलेजचे नाव

मार्गदर्शक शिक्षकाचे नाव

संशोधन केंद्र मराठी विभाग ,

छत्रपती शिवाजी कॉलेजसातारा

महिना आणि वर्ष

परिशिष्ट 'ब')

मार्गदर्शकाचे प्रमाणपत्र

श्री/श्रीमती----------- यांनी -----------------नावाने सादर केलेला संशोधन प्रकल्प काम माझ्या मार्गदर्शनाखाली तयार करण्यात आलेला आहे. उमेदवाराने त्याबाबत आपले प्रतिज्ञापत्र सादर केले आहे. या प्रकल्पासाठीची सामग्री अधिकृत व विश्वसनीय स्त्रोतांकडून प्राप्त केली गेली आहे त्याची कबुली संशोधक विद्यार्थ्याने योग्यरित्या दिली आहे.सदर प्रकल्प मूल्यांकनासाठी सादर करण्यासाठी माझी संमती आहे.

तारीख:

ठिकाण:

(पर्यवेक्षक/ संशोधन मार्गदर्शकाचे नाव आणि स्वाक्षरी)

(परिशिष्ट 'क '

विद्यार्थ्याचे प्रतिज्ञापत्र

मी घोषित करतो की ------------------------ या शीर्षकाचा संशोधन प्रकल्प /प्रबंध माझ्याद्वारे मराठी विभागास सादर करण्यात आला आहे.एम.ए .भाग २ मराठी या वर्गासाठी करावयाच्या क्षेत्रीय संशोधन प्रकल्पाचे काम मी पूर्ण केले आहे. सदर प्रकल्प मी ....यांचे मार्गदर्शनाखाली तयार केला असून मी विश्वसनीय माहितीच्या स्रोताधारे तयार केला आहे. मी सदर प्रकल्प अन्य कोणत्याही पदवी, डिप्लोमा, सहयोगी जहाज, फेलोशिप, या किंवा इतर कोणत्याही विद्यापीठातील किंवा उच्च शिक्षणाच्या इतर संस्थेतील पदवीसाठी सादर केलेला नाही .

तारीख:

ठिकाण:

विद्यार्थ्याचे नाव आणि स्वाक्षरी

प्रकल्प मूल्यांकन: 100 गुण

1. प्रकल्पाचे मूल्यांकन सर्वसमावेशक निरंतर मूल्यमापन (CCE) आणि शेवटच्या सत्र परीक्षा (ESE) बाह्य परीक्षकांसमोर प्रकल्पाच्या सादरीकरणावर आधारित असेल.

2. सर्वसमावेशक निरंतर मूल्यमापन (CCE) मूल्यांकनासाठी 40 गुण

1. प्रकरण पहिले , परिचय/प्रस्तावना -15 गुण

2. प्रकरण दुसरे साहित्याची समीक्षा -15 गुण

3. उपस्थिती -10 गुण

आणि शेवटच्या सत्र परीक्षेसाठी (ESE) 60 गुण :

विभाग १ – ३० गुण

क] निवडलेली समस्या, त्याचे तर्क आणि महत्त्व – ५ गुण

ख) कामाचे पुनरावलोकन करा - पूर्वाभ्यास इत्यादी -१० गुण

ग) संशोधन पद्धतीचा उपयोग – ५ गुण

घ) व्याख्या, चर्चा आणि परिणाम- ५

ड.) अहवालाची एकूण गुणवत्ता- ५

विभाग २ – ३० गुण

१ – लघु संशोधन प्रकल्प सादरीकरण -२० गुण

२ - प्रश्नोत्तरे संवाद - १० गुण

----

1. प्रकल्प अहवाल, सादरीकरण आणि मुलाखत इत्यादीसाठी गुण दोन्ही परीक्षकांद्वारे दिले जातील आणि सरासरी गुण उमेदवाराचे अंतिम गुण मानले जातील.

2. बाह्य परीक्षेसाठी मिळणारे मानधन दोन परीक्षकांमध्ये सारखेच विभागले जाईल.

उत्तीर्ण होण्याचे मानक:

प्रत्येक पदवी/कार्यक्रम/सेमिस्टरसाठी मान्यता असलेल्या नियमानुसार

MediumofInstruction–मराठी /इंग्रजी

ग्रंथालय व इतर साधने :

1. नमुना संशोधन प्रकल्प

2. संदर्भ पुस्तके

Karmaveer Bhaurao Patil University, Satara
Rayat Shikshan Sanstha's
Chhatrapati Shivaji College, Satara
(A Constituent College)
National Education Policy (NEP) 2020
Faculty of Humanities
Syllabus for
M.A. Part-II SEMESTER –IV
MM-XIII समाजभाषाविज्ञान

Course Code - MMMAR08413 **(Credit 4)**

Preamble (प्रास्ताविक)मानवाला भाषा समजाच्या संदर्भात शिकावी लागते .समाज आणि संस्कृती यांचा जवळचा संबंध असतो .भाषा मानवी जीवनाला सतत पुढे नेण्यसाठी प्रयत्नशील असते .समाजात होणारी परिवर्तने भाषेतून प्रकट होत असतात .आणि भाषिक परिवर्तन हे सामाजिक संदर्भातून होते ही दृष्टी ठेवून भाषेचा अभ्यास करणारी एक पद्धती म्हणून समाजभाषा विज्ञान पद्धती विकसित झाली .भाषा विज्ञानाची एकशाखा समाज भाषा विज्ञान आहे सामाजिक सांस्कृतीक व्यवहार आणि भाषा यांचा संबंध कसा असतो ,त्या दृष्टीने अभ्यास केल्यास भाषेतले संदर्भ अधिक कळायला लागतात . म्हणून पदव्युत्तर विभागातील मराठी च्या विद्यार्थ्यांना ही अभ्यासपद्धती कळावी व त्यांनी उपयोजन करावे म्हणून सदर अभ्यासक्रम लावण्यात आला आहे .

Objective

१. समाजभाषांविज्ञानाचे स्वरूप समजून घेईल
२. समाज भाषा विज्ञानातील विविध सिद्धांत संकल्पनांचा परिचय करून,घेईल
३.समाज –भाषा संस्कृती –संबध तपासून घेईल
४.भाषा व्यवहाराची विविधता समजून घेता येईल .
५.भाषा संपर्काचे स्वरूप अभ्यासता येईल .
६.भाषिक नियोजन म्हणजे काय ते समजून घेता येईल
७.भाषिक देशातील भाषिक प्रश्नांचा परिचय होईल

Outcomes

१. समाजभाषांविज्ञानाचे स्वरूप समजून येते.
२. समाज भाषा विज्ञानातील विविध सिद्धांत संकल्पनांचा परिचय,होतो.
३.समाज –भाषा संस्कृती –संबध तपासले जातात.
४.भाषा व्यवहाराची विविधता लक्षात येते. .

स्कील ;आकलन ,विश्लेषण ,वाचन इत्यादी			
		Periods	**Cos**
Module 1	भाषा व्यवहार आणि भाषा संपर्क समाजातील , भाषिक समाज– भाषा संपर्काची – विविध सामाजिक गट आणि भाषा व्यवहार परकीय भाषा – व्यक्ती बोली संपर्क शेजार भाषा संपर्क– विविधता संपर्क	**15**	**CO1**
Module 2	● भाषा नियोजन आणि भाषा शिक्षण समाजाचे . बहुभाषिकता, भाषेचे सामाजिक स्थान, शब्द संग्रह, भाषिक सवयी, भाषिक प्रश्न – भाषा जतनत्व,भाषिक नियोजनाच्या पायऱ्या –भाषा विकास – भाषाअर्जन –भाषा शिक्षणाचे माध्यम –स्व भाषा शिक्षण – आदिवासी आणि इतर मगास समाज गटांचे भाषा शिक्षण	**15**	**CO2 & CO3**
Module 3	● समाज भाषा विज्ञान आणि इतर अभ्यास शाखा –समाज भाषा विज्ञान आणि समाजशास्त्र समाजभाषां विज्ञान आणि मानव वंश , – शास्त्रसमाज भाषा विज्ञान आणि संस्कृती विज्ञान	**15**	**CO2, CO3 & CO4**
Module 4	भाषिक विविधता असणाऱ्यासमाज गटांच्या लघुक्षेत्रीय बोलींचा अभ्यास , करणे	**15**	**CO4**
प्रात्यक्षिक :भाषिक विविधता असणाऱ्यासमाज गटांच्या लघुक्षेत्रीय बोलींचा अभ्यास करणे,हे काम विद्यार्थी करतील			**(CO4)**

Reference Books:

१ भाषा आणि संस्कृती –ना.गो .कालेलकर ,मौज प्रकाशन गृह ,मुंबई

२ भाषा इतिहास आणि भूगोल , ना .गो.कालेलकर ,मौज प्रकाशन गृह ,मुंबई

३ मराठी शब्द समीक्षा ,मू .श्री ,कानडे ,सन पब्लिकेशन पुणे

४ निवडक भाषा आणि जीवन – संपादक .कल्याण काळे आणि मृणालिनी शहा ,मेहता पब्ली.पुणे

५ मराठी भाषेचा आर्थिक संसार –अशोक केळकर मराठवाडा साहित्य परिषद औरंगाबाद १९७०

६ मध्यमा भाषा आणि भाषा व्यवहार –अशोक केळकर मेहता पब्लिशिंग हाउस पुणे १९९६

७ वैखरी –भाषा आणि भाषा व्यवहार – अशोक केळकर माजेस्तिक प्रकाशन मुंबई १९३८,

८ मराठी भाषेचे मूळ –विश्वनाथखैरे पुणे १९८९, संमत प्रकाशन,

९ द्रविड महाराष्ट्र –विश्वनाथ खरे साधना प्रकाशन पुणे १९७६,

१० भाषा व्यवहार व भाषा शिक्षण – संपा.सुरेंद्र ग्रामोपाध्ये कासेगाव एजुकेशन सोसायटी कासेगाव २००६

११ अभिनव भाषा विज्ञान –ग .ना .जोगळेकर ,सुविचार प्रकाशन मंडळ पुणे

१२ मराठी भाषाच इतिहास –गजोगळे, ना,कर श्रीविद्या प्रकाशन पुणे २०००५.
१३ सामाजिक भाषाविज्ञान :प्रभाकर जोशी आणि चारुता गोखले निराळी प्रकाशन पुणे १९९९[संपा]
१४ सामाजिक भाषा विज्ञान –रमेश धोंगडे दिलीपराज प्रकाशन पुणे २००६,
१५ साहित्याची भाषा – भालचंद्र नेमाडे ,साकेत प्रकाशन ,औरंगाबाद १९८९
१६ सामाजिक भाषा विज्ञान कथा आणि अभ्यास ,जयश्री पाटणकर संदर्भ प्रकाशन नाशिक २००५
१७ ग्रांथिक मराठी भाषा आणि कोकणी बोली – अ.का .प्रियोळकर ,पुणे विद्यापीठ . दिपुंडे
१८ भयंकर सुंदर मराठी भाषा – द.दि.पुंडे ,माजेस्तिक प्रकाशन मुंबई २००४
१९ आधुनिक भाषा विज्ञान सिद्धांत आणि उपयोजन –मिलिंद मालशे मुंबई १९९८, लोक वाड्मय गृह,
२० भाषा विज्ञान वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक संजय प्रकाशन पुणे[संप] सोमण, मालशे इनामदार; ाषेचे आणि भाषा मुं२०००गं, राज्य मराठी विकास संस्था, अभ्यासाचे विकसन दिनेश ड माहुलकर
२१ वृद्धी :भाषेचे आणि भाषा अभ्यासाचे विकसन :दिनेश माहुलकर राज्य मराठी विकास संस्था मुंबई
२२समाजभाषाविज्ञान आणि मराठी कादंबरी ,नंदकुमार मोरे ,पद्मगंधा प्रकाशन पुणे
२३ भाषा विवेक मंगेश विठ्ठल राज्याध्यक्ष श्री विद्या प्रकाशन पुणे १९९७,
२४ भाषा स्वरूप राजहंस प्रकाशन २००५. वामन केशव लेले, सामर्थ्य व सौंदर्य,
२५ समाज भाषा विज्ञान प्रमुख संकल्पना– रंमेश वरखेडे शब्दालय प्रकाशन श्रीरामपूर २००३,
२६ संज्ञापन विद्या आणि ललित कला यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ नाशिक , रमेश नारायण वरखेडे, २००३
२७ आदिवासी लोककथा संकल्पना आणि स्वरूप स्वच्छंद प्रकाशन कोल्हापूर २०१५,दीपककुमार वळवी;
२८ नागपुरी बोली भाषा शास्त्रीय अभ्यास इंदिरा प्रकाशन नागपूर १९७२, वसंत कृष्णा वराड पांडे,
२९ समाजशास्त्रातील मुलभूत संकल्पना सर्जेराव साळुंखे मेहता पब्लिकेशनपुणे १९९६,
३० SOCIAL LINGGUISTICS CAMBRIDGE ,HADSAN –R,H ,KENBRIJ UNIVERSITY - 1980
31 novelist on the novel by miran llott-clara revieve ,Rutledge , & kegan poul London 1975
32 the inphunce of English on Marathi –bhalchandr a nemade –re published –popular –
33 समाज भाषा विज्ञान की भूमिका –तेजपाल चैधारी पंचशील प्रकाशन जयपूर १९९५,
३४ भाषा विज्ञान भोलानाथ तिवारी – किताब महाल,इलाहाबाद १९७५
३५ सामाजिक भाषा विज्ञान –कविता रस्तगी –सुलभ प्रकाशन लखनौ २०००,
३६ भाषा आणि जीवन –प्रामहाराष्ट्र अभ्यास परिषद पुणे[संपा]– परांजपे. ना.

Research journals:

Additional readings:

Medium of Instruction – Marathi/English
Special instructions, if any
Library and laboratory equipment`s

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण ६० –

प्रश्न १.	योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टिपा लिहा (पाचपैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३.	अंतर्गत विकाल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (पाच पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	अंतर्गत विकाल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी कोणताही एक)	१५

लेखी परीक्षा ६० गुणांची असेल .२ व ३ वर आधारित असेल,१.सदर परीक्षा घटक क्र.

अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण ४०-

1-	ऑनलाईन वस्तुनिष्ठ परीक्षा (.घटक ४वर आधारित असेल) घटक चाचणी/	२०
2-	गृहपाठ/ तोंडी परीक्षा / गटचर्चा / वर्ग चर्चासत्र / प्रकल्पलेखन	१०
3-	विषय निहाय उपक्रम सहभाग चित्रपट निरीक्षण मुलाखत / कलाकृती प्रकाशन/ कथाकथन/काव्यवाचन/ चर्चासत्र निबंध वाचन/ बातमी लेखन) आंतरवासियता/Internship)/चर्चासत्रात सहभाग वक्तृत्त्व स्पर्धेत सहभाग/	१०

Karmaveer Bhaurao Patil University, Satara
Rayat Shikshan Sanstha's
Chhatrapati Shivaji College, Satara
(A Constituent College)
National Education Policy (NEP) 2020
Faculty of Humanities
Syllabus for
M.A. Part-II SEMESTER –IV
MMXIV वाड्मयीन संकृती
Course Code: MMMAR08414 Credit -4

Preamble (प्रास्ताविक)
प्रस्तुत अभ्यासपत्रिकेमध्ये आपण वाड्मयीन संस्कृती, अभिजन बहुजन संस्कृती संघर्ष -, भाषाशुद्धी आणि वाड्ःमयशुद्धी बद्दलच्या कल्पना, श्लीलअश्लीलतेसंबंधीचे वाद,(भाऊ पाध्ये आणि बा. सी. मर्ढेकर,) अभिव्यक्ती स्वातंत्र्यावरील निर्बंध व त्या विरुद्धचा संघर्ष ('घाशीराम कोतवाल' व 'गांधी मला भेटला' या साहित्यकृती वरुन झालेला वाद) हे घटक अभ्यासणार आहोत संस्कृती या अत्यंत व्यापक संकल्पनेत सामाविष्ट असणारा .वाड्मय हा एक महत्त्वाचा घटक आहे. प्रत्येक समाजामध्ये वाड्मयीन संस्कृतीचा इतिहास वेगवेगळा आहे, तितकेच तिचे रूप ही भिन्न आहेपरंतु यामध्ये .कित्येक अभ्यासकांनी संस्कृती ही संकल्पना स्पष्ट करणाऱ्या अनेक व्याख्या केलेल्या आहेत . तरीही या सर्वांच्या व्याख्यांमध्ये संस्कृतीविषयक काही समान .मतभिन्नता दिसून येतेघटक आहेत. संस्कृतीमध्ये माणसाने संवादासाठी शोध लावलेल्या भाषेपासून ते शेती, अन्नधान्य निर्मिती, सर्व उपयोगी वस्तू बनवणे, घरबांधणी,

विविध प्रकारच्या वस्तूंचा संचय, इत्यादी गोष्टी येतात. मानवी समाजातील विविध प्रकारचे सण-उत्सव, धार्मिक विधी, देव देवतांची उपासना, विविध प्रकारच्या श्रद्धा, विविध खेळ, यांचाही समावेश होतो. लेखन कलेचा शोध लागण्यापूर्वी विविध प्रकारचे ध्वनी, गीते, नृत्ये ही मानवाच्या अभिव्यक्तीची साधने होती. नंतर अभिव्यक्ती लिखित रूपाने होऊ लागली जी नंतर लेखन संस्कृती किंवा वाङ्मय संस्कृती म्हणून रूढ झाली व विकसित झाली .वाङ्मयीन संस्कृतीच्या या जडणघडणीमध्ये साहित्य शास्त्र कला निपूण असा 'अभिजन वर्ग' निर्माण झाला तर दुसऱ्या बाजूला या प्रवाहाच्या बाहेर असणारा 'बहुजन वर्ग' निर्माण झाला या दोन वर्गातील संस्कृती संघर्ष, या दोन्ही वर्गांच्या बोलीच्या अनुषंगाने निर्माण झालेला भाषाशुद्धीचा वाद, श्लीलअश्लीलतेसंबंधीचा वाद आणि लेखकाच्या अभिव्यक्ति स्वातंत्र्याचा परस्पर अनुबंध या गोष्टी या अभ्यास पत्रिकेमध्ये अभ्यासणार आहोत.

Objectives

1 वाङ्मयीन अभिरुचीचा वाङ्मयीन संस्कृतीवर कसा प्रभाव पडतो हे अभ्यासले जाईल.

2 कोणत्याही काळात समाज प्रबोधनासाठी वाङ्मयीन संस्कृती कशा प्रकारे कारणीभूत ठरते ही गोष्ट स्पष्ट होईल.

3 वाङ्मयीन संस्कृतीचे स्वरूप तपासले जाईल.

4 वाङ्मयीन संस्कृती बदलामध्ये परिणाम करणाऱ्या वेगवेगळ्या घटकांचा विचार केला जाईल.

Outcomes

1 वाङ्मयीन अभिरुचीचा वाङ्मयीन संस्कृतीवर पडलेला प्रभाव ओळखता येतो..

2 काळ आणि समाज प्रबोधन यांच्यातील संबंध लक्षात यतो.

3 वाङ्मयीन संस्कृतीचे स्वरूप समजून येते.

4 वाङ्मयीन संस्कृती व बदल यांच्यातील सहसंबंध लक्षात येतो.

Expected Skills impartation (Through theory and practical`s)

१ आकलन ,वाचन

२ लेखन

३विश्लेषण

		Periods	Cos
Module 1	वाङ्मयीन अभिरुची रुचि- अभिरुची, नागर आणि ग्रामीण अभिरुची, विविध समूहांच्या, प्रदेशांच्या अभिरुची, लेखक व वाचकांची अभिरुची यातील आदान-प्रदान , अभिरुची संपर्क	**15**	**CO1 & CO2**
Module 2	वाङ्मयीन संस्कृती संघर्ष अभिजनभाषाशुद्धी व वाङ्मयशुद्धीबद्दलच्या ,बहुजन संस्कृती संघर्ष - श्लील अश्लीलतेसंबंधीचे वा ,वाद ,कल्पना) ,दभाऊ पाध्ये व बा .सी .	**15**	**CO2 & CO3**

	अभिव्यक्ती स्वातंत्र्यावरील निर्बंध व त्याविरुद्धचा (मर्ढेकरसंघर्षघाशीराम). साहित्य (कोतवाल व गांधी मला भेटला या साहित्यकृतीवरून झालेला वाद ,संस्थांच्या पातळीवरील सांस्कृतिक राजकारण		
Module 3	सामाजिक प्रबोधनासाठी वाङ्मयीन संस्कृतीचे योगदान सत्यशोधकीय साहित्य जलसे,आंबेडकरी जलसे, मेळे, संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील वाङ्मयीन आविष्कार, पथनाट्ये, वैचारिक प्रबोधनात्मक निबंध वाङ्मय व नियतकालिके	**15**	**CO2, CO3 & CO4**
Module 4	मराठी वाङ्मयीन संस्कृतीची स्थित्यंतरे मराठी साहित्य संमेलनातील परिवर्तने वाङ्मयबाह्य घटकांची वाङ्मयीन संस्कृतीवरील आक्रमणे मराठी ,ग्रंथ व्यवहाराचा प्रवास वाङ्मयीन संस्कृतीतील लेखकाची प्रतिमा , वाचानाभिरुचीचा संशोधन प्रकल्प राबवणे वाचनाभिरुचीसाठी क्षेत्रीय) / किंवा भाषिक खेळांच्या माध्यमातून ,भाग निवडून प्रश्नसूची व शब्दकोडी ग्रंथसंमेलनांना भेट देवून ग्रंथव्यवहार (अभिरुची तपासता येईल अभ्यास	**15**	**CO5**
Practical work: Case Study / Field Survey / Field Visits / Project १. अभिरुची सर्व्हेक्षण करणे			**(CO5)**

Reference Books:

१. सरदार गं. बा. - प्रबोधनाच्या पाऊलखुणा, संपानिर्मलकुमार फडकुले क.ॉन्टिनेंटल प्रकाशन पुणे,
२. रसाळ सुधीर - वाड्मयीन संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, पुणे.
३. जोग रा.श्री. - मराठी वाड्मयाभिरुचीचे विहंगावलोकन, पुणे विद्यापीठ, कै. न. चिं. केळकर स्मारक व्याख्यानमाला ऑक्टोबर १९५९
४. कुलकर्णी गो. म. - अभिरुची ग्रामीण आणि नागर, प्रकाशक, प्रकरंब. ल.ळेकर १९७६
५. पवार गो. मा. - साहित्यमूल्य व अभिरुची, साकेत प्रकाशन औरंगाबाद १९९४
६. कोत्तापल्ले नागनाथ (संपा)- साहित्य आणि समाज - गो.मा पवार गौरव ग्रंथ, प्रतिमा प्रकाशन पुणे
७. डहाके वसंत - मराठी साहित्य इतिहास आणि संस्कृती, पॉप्युलर प्रकाशन मुंबई
८. ठाले-पाटील कौतिकराव - साहित्य संमेलनाच्या मांडवाखालून, शब्द पब्लिकेशन पुणे
९. कांबळे उत्तम - एका स्वागताध्यक्षाची डायरी, लोकवाड्मय गृह, मुंबई.
१०. कांबळे उत्तम - एका संमेलनाध्यक्षाची डायरी, लोकवाड्मय गृह, मुंबई.
११. धोंगडे रमेश - शतकांची विचारशैली खंड १ ते ४-, दिलीपराज प्रकाशन प्रा. लि. पुणे.
१२. ठाले-पाटील कौतिकराव - मराठी भाषिक आणि वाड्मयीन संस्कृती, शब्द पब्लिकेशन पुणे
१३. काळसेकर सतीश - वाचणारयाची रोजनिशी, लोकवाड्मय गृह, मुंबई.
१४. अ– साहित्य संमेलनाच्या स्मरणिका. भा.
१५. मेश्राम भुजंग - आदिवासी साहित्य आणि संस्कृती, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.

१६. डोळे जयदेव - झाडाझडती अर्थात प्रसार माध्यमांची, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१७. खरात महेश, अपीने गजानन (संपा) - लोकसाहित्य जीवन आणि संस्कृती –डॉ विश्वनाथ शिंदे गौरव . ग्रंथ, साय प्रकाशन, पुणे.
१८. पाटील मोहन (संपा) मराठी साहित्य अवकाशातील संदर्भ –प्राचार्य डॉ ,प्रकाश कुंभार गौरव ग्रंथ. प्रारूप पब्लिकेशन, कोल्हापूर.
१९. केंगार रघुनाथ, कांबळे दत्ता (संपा) -शाहीर यादवांचे पोवाडे, शाहीर आत्माराम यादव गौरव समिती, कराड १९९७

Research journals:

. १. अक्षर वैदर्भी : संपादक – सुभाष सावरकर, अमरावती
२. आमची श्रीवाणी : मराठी प्रगत अध्ययन संस्था, धुळे.
. ३. भाषा आणि जीवन : संपादक – आनंद काटीकर, मराठी अभ्यास परिषद, पुणे.
. ४. खेळ : संपादक – मंगेश नारायण काळे, पुणे.
. ५. कवितारती : संपा. डॉ. आशुतोष पाटील, धुळे.
. ६. ललित : संपा- अशोक केशव कोठावळे, मॅजेस्टीक प्रकाशन, पुणे.
. ७. महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका : संपा. डॉ. पुरुषोत्तम काळे, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.
. ८. नवभारत : संपा- श्री. मा. भावे, प्राज्ञ पाठशाळा, वाई.
. ९. नव-अनुष्टुभ – संपा. नितीन रिंढे
. १०. पंचधारा - आंध्र प्रदेश मराठी साहित्य परिषद, त्रैमासिक, हैद्राबाद
. ११. परामर्श - **प्रकाशक :** तत्त्वज्ञान विभाग, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.
. १२. प्रतिष्ठान – संपा. आसाराम लोमटे, मराठवाडा साहित्य परिषद, औरंगाबाद.
. १३. साधना – संपा. विनोद शिरसाठ, साधना ट्रस्ट, पुणे.
. १४. वारूळ : संपा. डॉ. सौ. कमल दणाणे, कोल्हापूर.

Additional readings: (पूरक वाचन)

1.

Medium of Instruction – Marathi/English

Special instructions, if any

Library and laboratory equipment`s

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण ६० –

प्रश्न १.	योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टिपा लिहा (पाचपैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३.	अंतर्गत विकाल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (पाच पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	अंतर्गत विकाल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी कोणताही एक)	१५

अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण ४०-

1-	ऑनलाईन वस्तुनिष्ठ परीक्षा (.घटक ४वर आधारित असेल) घटक चाचणी/	२०
2-	गृहपाठ/ तोंडी परीक्षा / गटचर्चा / वर्ग चर्चासत्र / प्रकल्पलेखन	१०
3-	विषय निहाय उपक्रम सहभाग चित्रपट निरीक्षण मुलाखत / कलाकृती प्रकाशन/ कथाकथन/काव्यवाचन/ चर्चासत्र निबंध वाचन/ बातमी लेखन) आंतरवासियता/Internship)/चर्चासत्रात सहभाग वक्तृत्त्व स्पर्धेत सहभाग/	१०

Karmaveer Bhaurao Patil University, Satara

Rayat Shikshan Sanstha's

Chhatrapati Shivaji College, Satara

(A Constituent College)

National Education Policy (NEP) 2020

Faculty of Humanities

Syllabus for

M.A. Part-II SEMESTER –IV

MMXV मराठी समीक्षेची वाटचाल

Course Code: MMMAR08415 (Credit 4)

Preamble

मराठी साहित्य निर्मिती जशी झाली तशी मराठी साहित्यची समीक्षा देखील कधी पासून सुरु झाली त्याचा शोध पदव्युत्तर मराठी विद्यार्थ्यांनी घेतला पाहिजे ,ही भूमिका ठेवून १९ व्या शतकापासून सुरु झालेल्या मराठी समीक्षा विचार व परंपरा

याचा शोध घेतला जाईल .पूर्व सूत्र म्हणून मराठीत प्राचीन साहित्याची समीक्षा करण्याचे प्रयत्न कसे झाले याची माहिती घेतली जाईल .नियत कालिकत आलेली समीक्षा –आजवर मराठीत झालेल्या समीक्षेचा आलेख समजून दृष्टीकोन विविधता समजून घेतली जाईल .मराठी ,समाज साहित्य आणि समीक्षा यांचे स्वरूप समजावून घेण्याची भूमिका इथे आहे .विद्यर्थ्याना कलाकृतीची समीक्षा कशी केली जाते हे दाखवून त्यांच्यात समीक्षा करण्याची क्षमता निर्माण करणे हा उद्देश इथे आहे .

Objective

1 मराठी समीक्षा विचारांचे स्वरूप व परंपरा जाणून घेणे

2 मराठीतील सैद्धांतिक व उपयोजित समीक्षेचे स्वरूप व माहिती करून घेणे

3 मराठी समीक्षा वाटचालीतील प्रमुख विचारांचा परिचय करून घेणे

4 कलाकृतीची समीक्षा करण्याची क्षमता निर्माण केली जाईल व समीक्षक सूची तयार करून घेणे.

Outcomes

1 मराठी समीक्षा विचारांचे स्वरूप व परंपरा समजते.

2 मराठीतील सैद्धांतिक व उपयोजित समीक्षेचे स्वरूप व माहिती समजते.

3 मराठी समीक्षा वाटचालीतील प्रमुख विचारांचा परिचय होतो.

4 कलाकृतीची समीक्षा करण्याची क्षमता निर्माण केली जाईल व समीक्षक सूची तयार करून घेता येते.

Expected Skills impartation (Through theory and practical`s)

१ आकलन

२ काळ आणि समीक्षा आकलन

३समीक्षा विचार वाचन ,समीक्षा उपयोजन

		Periods	Cos
Module 1	१९ व्या शतकातील समीक्षा विचार मराठी, साहित्य आणि समीक्षा अनुबंध, मराठी समाज -१९ व्या शतकाची पार्श्वभूमी बदल,मुद्रण ,प्राचीन मराठी समीक्षा ,काही पूर्व सूत्र –ज्ञानेश्वर ते शाहिरी वाड्मय ,नियतकालिकातील समीक्षा ,भाषांतर युग ,ललित लेखनातून व्यक्त झालेला विचार ,वि.का .राजवाडे ,का.बा.मराठे	**15**	**CO1 & CO2**
Module 2	• – स्वातंत्र्यपूर्व कालखंडातील समस्या,श्री कोल्हटकर.कृ. केतकर.श्री व्य, लालजी पेंडसे, ब पटवर्धन.वा. केळकर.चि.न. फडके. सी.ना. जोशी. म.वा,	**15**	**CO2 & CO3**
Module 3	• स्वातंत्र्योत्तर काळातील समीक्षा बदलते पर्यावरण आणि	**15**	**CO2,**

	समीक्षेतील नवे दृष्टीकोन –बा.सी .मर्ढेकर ,दि.के .बेडेकर ,कुसुमावती देशपांडे ,पु.शि.रेगे ,वा.ल.कुलकर्णी ,शरदचंद्र मुक्तिबोध ,द.ग .गोडसे ,रा.भा.पाटणकर ,भालचंद्र नेमाडे ,म.सू ,पाटील ,आचार्य जावडेकर ,गंगाधर गाडगीळ ,शरद पाटील ,दि.पु.चित्रे ,म.वा.धोंड ,विलास सारंग ,गो.मा .पवार		**CO3 & CO4**
Module 4	मराठी समीक्षा विहंगमावलोकनात्मक व समालोचन ,मराठी समाज साहित्य आणि समीक्षा स्वरूप प्रमुख टप्पे ,..उपयोजित व तात्विक समीक्षा प्रात्यक्षिक व विशेष उपक्रम	**15**	

Practical work: Case Study / Field Survey / Field Visits / Project

१. मराठी समीक्षकांची सूची तयार करणे
२. कोणत्याही एका समीक्षकाच्या दृष्टिकोनाचा अभ्यास करून घेतला जाईल

Reference Books:

१ मराठी समीक्षेची वाटचाल –गो म कुलकर्णी.
२ विसाव्या शतकातील मराठी समीक्षा –संपाविलासकोल्हे.
३ मराठी साहित्य प्रेरणा व स्वरूप १९५० ते ७५ संपा हात क्नंगले कर.द.म. पवार. मा. गो.
४ टीका स्वयंवर –भालचंद्र नेमाडे
५ निवडक समीक्षा –गो.पवार म.मा.द हातकंगालेकर.
६ पोत गोडसे. ग.द -
७ शक्ती सौष्ठव –ड गोडसे. ग.
८ मराठीचे साहित्यशास्त्र –मा. देशमुख.गो.
९ वाड्मयीन संस्कृती –सुधीर रसाळ
१० ज्ञानेश्वरीचा तृश्नाबंध – म पाटील. सू.
११ साहित्य आणि अस्तित्व शोध –दिलीप चित्रे
१२ मेन होल मधला माणूस – विलास सारंग
१३ सृष्टी सौंदर्य आणि साहित्य –शरद चंद्र मुक्ती बोध
१४ काव्य आणि काव्योदय –वा पटवर्धन, ब.
१५ अवलोकन –दिगंबर पाध्ये
१६ निवडक रा हात कणगले कर. द .संपादक म-. जाधव. ग,
१७ रुजवात अशोक केळकर
१८ वाड्मयीन संज्ञा – संलक्ल्पना कोश:संपादक ज्या दडकर व इतर
१९ टीकाहरण श्रीधर तिळवे-
२० मराठी टीका –संपादक वसंत दावतर
२१ भारतीय साहित्य शास्त्र –ग त्र्य देशपांडे

२२ अ ब्राह्मणी सौंदर्याचे साहित्य शास्त्र –शरद पाटील २३ समीक्षा पद्धती सिद्धांत आणि उपयोजन –रवींद्र ठाकूर व नंदकुमार मोरे
Research journals:
Additional readings: (पूरक वाचन)
Medium of Instruction – Marathi/English
Special instructions, if any
Library and laboratory equipment`s

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण ६० –

प्रश्न १.	योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टिपा लिहा (पाचपैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३.	अंतर्गत विकाल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (पाच पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	अंतर्गत विकाल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी कोणताही एक)	१५

Karmaveer Bhaurao Patil University, Satara
Rayat Shikshan Sanstha's
Chhatrapati Shivaji College, Satara
(A Constituent College)
National Education Policy (NEP) 2020
Faculty of Humanities
Syllabus for

M.A. Part-II SEMESTER –IV

ME-IV तौलनिक साहित्याभ्यास

Course Code: MEMAR08404 Credit 04

Preamble

मागील सत्रामध्ये तौलनिक साहित्याभ्यास पद्धतीचा स्थूल परिचय करून दिल्यानंतर या सत्रात विद्यार्थ्यांचा या पद्धतीचा सखोल व्हावा, हा या अभ्यासक्रमाच्या आयोजनामागे हेतू आहे. या अभ्यासक्रमात जागतिक पातळीवर विविध देशांमध्ये झालेला या पद्धतीचा विकास अभ्यासावयाचा आहे. त्याआधारे विविध देशांमधील आंतरसंबंध व मानवी जीवनाची जागतिक एकात्मता विद्यार्थ्यांच्या लक्षात येईल. तौलनिक साहित्याभ्यासातील प्रभव आणि प्रभाव या दोन प्रक्रियांचा तपशीलवार अभ्यास व्हावा, असाही प्रयत्न या ठिकाणी केलेला आहे. तसेच असा तौलनिक साहित्याभ्यास करण्याचे कौशल्य विद्यार्थ्यांना प्राप्त व्हावे, या दृष्टिकोनातून या अभ्यासक्रमाची रचना करण्यात आली आहे.तौलनिक साहित्य अभ्यासातील विविध संप्रदायांची माहिती कळल्यामुळे त्याची अभ्यास पद्धतीतील विविधतेची समज वाढेल ,आणि दोन कलाकृतींची तुलना करण्याचा अभ्यास त्याच्याकडून करून घेतला जाईल ..

Objectives

1 तौलनिक साहित्य अभ्यासाची संकल्पना व स्वरूप समजावून घेणे

2 विश्वसाहित्यराष्ट्रीय साहित्य व सर्वसाधारण साहित्य या संकल्पनांचे परस्पर संबंध अभ्यासणे,

3 भारतीय साहित्या बाबतचे विविध दृष्टीकोन अभ्यासणे

4 साहित्याचे वर्गीकरण व साहित्यातील वाद संप्रदाय यांचा अभ्यास करणे

Outcomes

1 तौलनिक साहित्य अभ्यासाची संकल्पना व स्वरूप समजले.

2 विश्वसाहित्य, राष्ट्रीय साहित्य यांच्यातील सहसंबंध समजतात.

3 भारतीय साहित्या बाबतचे विविध दृष्टीकोन ओळखता येतात.

4 साहित्याचे वर्गीकरण व साहित्यातील वाद संप्रदाय यांचा सहसंबंध लक्षात येतो.

Expected Skills impartation (Through theory and practical`s)

1 Reading skill

2 Comprehension skill

3 Comparative study skill

		Periods	Cos
Module 1	तौलनिक साहित्याभ्यासातील विविध संप्रदाय फ्रेंच संप्रदाय रशियन] पूर्व युरोपीय, जर्मन संप्रदाय, अमेरिकन संप्रदाय, भारतीय संप्रदाय, संप्रदाय	**15**	**CO1 & CO2**
Module	वाङ्मयीन प्रभाव	**15**	**CO2&**

2	स्वरूपप्रभावांचे प्रकार ,, संबंधमध्यस्थ ,स्वागत ,संप्रेषण , वाङ्मयीन प्रभव (उदगम) प्रक्कथापरंपरा व ,अनुकरण ,आदिबंध ,मानसशास्त्रीय ,लोकविद्या , नुतनीकरण		**CO3**
Module 3	तौलनिक साहित्याभ्यासाचे महत्त्व जागतिकीकरण आणि देशीवाद संस्कृती अभ्यास यांच्या संदर्भात तौलनिक साहित्याभ्यासाचे स्वरूप व महत्त्व	**15**	**CO2, CO3 & CO4**
Module 4	दोन कलाकृतींचा तौलनिक अभ्यास – तौलनिक साहित्य अभ्यास पद्धतीच्या आधारे समकालीन कलाकृती, कालखंड इ. ची तुलना करणे.	**15**	**CO5**
Practical work: Case Study / Field Survey / Field Visits / Project ३. दोन कलाकृतींचा तौलनिक अभ्यास करून घेणे ४. तौलनिक साहित्य संशोधन ग्रंथ शोधून अभ्यास कसा करावा समजून घेणे .वर्गात संशोधन कसे केले ते समजावून सांगणे			**(CO5)**

Reference Books:

१. तौलनिक साहित्याभ्यास – वसंत बापट .१९८१ ,मुंबई ,मौज प्रकाशनगृह ,
२ तौलनिक साहित्यआनंद पाटील -नवे सिद्धांत आणि उपयोजन :, साकेत प्रकाशनऔरंगाबाद ,, १९९८.
३ तौलनिक साहित्याभ्यासकॉन्टिनेन्टल प्रकाशन ,चंद्रशेखर जहागिरदार .संपा -तत्वे व दिशा :, पुणे .१९९२ ,
४ साहित्यसिद्धांत.मालशे .ग.स .अनु ,रेने वेलेक -
५ ब्रिटीश बॉम्बे आणि पोर्तुगीज गोव्यातील वाङ्मयआनंद पाटील -, ग्रंथाली प्रकाशन, मुंबई, १९९९.
६ भारतीय साहित्याची संकल्पना– (चंद्रकांत बांदिवडेकर गौरवग्रंथ .डॉ) संपा. पुंडे प्रकाशन पुणे.
७ Comparative Literature- Indian Dimensions, Swapan Mujumdar
८Comparative Literature- Theory and Practice, Amina Deo, Sisirkumar Das
९वाङ्मयीन वादसीताराम रायकर .संपा -,द ,पुंडे .दि.मेहता पब्लिकेशन, पुणे, १९९०
१० समीक्षेच्या नव्या संकल्पना – मनोहर जाधव ,(संपा)स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद २००१ ,
११ भाषांतरमीमांसाकल्याण काळे .(संपा) -, अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशनपुणे ,, १९९७.
१२ भाषांतरविद्या.रमेश वरखेडे .संपा -
१३ साहित्यसेतू – श्रीधर रंगनाथ कुलकर्णी
१४ साहित्यातील संप्रदाय , वाळिंबे .शं.रा -कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.१९५० ,

Research journals:
Additional readings:(पूरक वाचन)
Medium of Instruction – Marathi/English
Special instructions, if any
Library and laboratory equipment`s

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण ६० –

प्रश्न १.	योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टिपा लिहा (पाचपैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३.	अंतर्गत विकाल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (पाच पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	अंतर्गत विकाल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी कोणताही एक)	१५

अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण ४०-

1-	ऑनलाईन वस्तुनिष्ठ परीक्षा (.घटक ४वर आधारित असेल) घटक चाचणी/	२०
2-	गृहपाठ/ तोंडी परीक्षा / गटचर्चा / वर्ग चर्चासत्र / प्रकल्पलेखन	१०
3-	विषय निहाय उपक्रम सहभाग चित्रपट निरीक्षण मुलाखत / कलाकृती प्रकाशन/ कथाकथन/काव्यवाचन/ चर्चासत्र निबंध वाचन/ बातमी लेखन) आंतरवासियता/Internship)/चर्चासत्रात सहभाग वक्तृत्व स्पर्धेत सहभाग/	१०

Karmaveer Bhaurao Patil University, Satara

Rayat Shikshan Sanstha's

Chhatrapati Shivaji College, Satara

(A Constituent College)

National Education Policy (NEP) 2020

Faculty of Humanities

Syllabus for

M.A. Part-II SEMESTER –IV

ME-IV संस्कृती अभ्यास

Course Code: MEMAR08404 **Credit 04**

Preamble: (प्रास्ताविक) संस्कृती आणि साहित्य यांचा जवळचा संबंध असतो .संस्कृतीच्या विविध घटकांचा परिणाम ,प्रभाव हा साहित्यामध्ये दिसत असतो .म्हणून संस्कृती अभ्यास केला तर आंतरविद्या शाखीय दृष्टीकों समजायला लागतात .संस्कृती इतिहास ,संस्कृती आणि तत्वज्ञान ,संस्कृती आणि कला संस्कृती आणि धर्म ,देश संस्कृती ,जग संस्कृती ,महाराष्ट्र संस्कृती .संस्कृती रचना इत्यादी समजून त्यातील बारकावे शोधणे आवश्यक ठरते ,म्हणूनच जागतिक पातळीवर संस्कृती अभ्यास होत असताना त्यात किती सूक्ष्म अभ्यास करता येतो याची जाणीव यातून निर्माण होणे आवश्यक आहे

Objectives : ,

1 संस्कृती अभ्यास या ज्ञानशाखेची ओळख करून घेणे.

2 समाज भाषा मुल्ये आणि संस्कृती सहसंबध अभ्यासणे

3 लोकप्रिय साहित्य आणि संस्कृती संबध समजून घेणे.

4 अभिव्यक्ती , संस्कृती,कला यांचे संबंधाचे आकलन करणे.

5 साहित्य आणि संस्कृती यांचं परस्पर संबंध समजून घेणे.

6 संस्कृती आणि साहित्य प्रवाह यांचे संबंध अभायासणे.

Outcomes :

1 संस्कृती अभ्यास या ज्ञानशाखेची ओळख होईल.

2 समाज भाषा मुल्ये आणि संस्कृती सहसंबध समजतील

3 लोकप्रिय साहित्य आणि संस्कृती संबध समजून घेता येतील

4 अभिव्यक्ती , संस्कृती,कला यांचे संबंधाचे आकलन होईल

5 साहित्य आणि संस्कृती यांचं परस्पर संबंध समजून येईल.

6 संस्कृती आणि साहित्य प्रवाह यांचे संबंध समजतील

Expected Skills impartation (Through theory and practical`s)

Reading skills Comprehension skills Analytical Skills			
		Periods	**CO`s**
Module 1	संस्कृती अभ्यास: साहित्यासंदर्भात भारतीय व महाराष्ट्रीय साहित्याचा सांस्कृतिक अभ्यास, साम्यभेद, आंतरभारतीय दृष्टी, राष्ट्रराज्य कल्पनाविविधता,, भाषा, समाज, मूल्ये, दृष्टिकोन, एकता.	**15**	**CO1 & CO 3**
Module 2	लोकप्रिय साहित्य आणि संस्कृती अभ्यास संस्कृतीरचित कलाव्यवहार माध्यमे, वाचक, श्रोतृवर्ग, समूहप्रियता आणि संस्कृती अल्पजन आणि बहुजन यातील लोकप्रिय तंत्रे वाङ्मयप्रकार लोकप्रियता आणि कलासंस्कृती	**15**	**CO1 & CO4**
Module 3	अभिव्यक्तीची विविध रूपे आणि संस्कृती अभ्यास कलाप्रकार आणि संस्कृतीविशिष्टता संस्कृती, काळस्थित्यंतरे आणि अभिव्यक्ती रूपे मराठी वाङ्मयीन आविष्काररुपांचा संस्कृतीसंदर्भात विचार.	**15**	**CO1 & CO5**
Module 4	साहित्यातील विविध प्रवाह व संस्कृती – परस्पर संबंध ग्रामीण साहित्य व संस्कृती, दलित साहित्य व संस्कृती आदिवासी साहित्य व संस्कृती स्त्रीवादी साहित्य व संस्कृती	**15**	**CO6**
Practical work: Case Study / Field Survey / Field Visits / Project 2. दलित,आदिवासी ,किंवा स्त्रीवादी ..साहित्यकृती आणि संस्कृती संबंध याचा अभ्यास विद्यार्थी प्रत्यक्ष करतील			**CO6**
Reference Books: १. डहाके वसंत आबाजी : 'मराठी साहित्य, समाज आणि संस्कृती', पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २००६. २. कर्वे इरावती : 'मराठी लोकांची संस्कृती', देशमुख आणि कंपनी, १९९५ ३. कुलकर्णी गो. म. : 'आधुनिक मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी', मेहता प्रकाशन, पुणे. १९९४ ४. रसाळ सुधीर : 'वाङ्मयीन संस्कृती', मौज प्रकाशन, मुंबई, २०१२. ५. कांबळे अमर : 'मराठी आदिवासी साहित्य', निर्मिती प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१७. ६. शिरवाडकर के. रं. : 'संस्कृती, समाज आणि साहित्य' ७. देवी गणेश (अनु. म.सु. पाटील) : 'स्मृतीभ्रंशानंतर', पद्मगंध प्रकाशन, पुणे, २००९.			

८. मालशे मिलिंद, जोशी अशोक : ‘आधुनिक समीक्षा सिद्धांत’, मौज प्रकाशन, मुंबई.

९. यादव आनंद : ग्रामसंस्कृती

१०. नेमाडे भालचंद्र : साहित्याची भाषा

११. पाटील मोहन : ग्रामीण साहित्य आणि संस्कृती

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण ६० –

प्रश्न १.	योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टिपा लिहा (पाचपैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३.	अंतर्गत विकाल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (पाच पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	अंतर्गत विकाल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी कोणताही एक)	१५

अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण ४०-

1-	ऑनलाईन वस्तुनिष्ठ परीक्षा (.घटक ४वर आधारित असेल) घटक चाचणी/	२०
2-	गृहपाठ/ तोंडी परीक्षा / गटचर्चा / वर्ग चर्चासत्र / प्रकल्पलेखन	१०
3-	विषय निहाय उपक्रम सहभाग चित्रपट निरीक्षण मुलाखत / कलाकृती प्रकाशन/ कथाकथन/काव्यवाचन/ चर्चासत्र निबंध वाचन/ बातमी लेखन) आंतरवासियता/Internship)/चर्चासत्रात सहभाग वक्तृत्त्व स्पर्धेत सहभाग/	१०

Karmaveer Bhaurao Patil University, Satara
Rayat Shikshan Sanstha's
Chhatrapati Shivaji College, Satara
(A Constituent College)
Faculty of Humanities

Syllabus for

M.A.Part-II SEMESTER–IV

(w.e.f.June,2024 onwards)

RP: ResearchProject-I: MARATHI RESERCH

मराठी भाषा क्षेत्रीय संशोधन प्रकल्प/प्रबंध लेखन

Project (RP)

Sub Code: RPMARO8402 **Credit: 06**

प्रस्तावना: नवीन शैक्षणिक धोरण २०२० नुसार पदव्युत्तर स्तरावर द्वितीय वर्षासाठी क्षेत्रीय संशोधन प्रकल्प /अगर प्रबंध लेखन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना व्यवहारी जगातील भाषा ,साहित्य ,संस्कृती ,समाज या क्षेत्रातील समस्याया ,प्रश्न व अडचणी आव्हानांवर काम करण्याची संधी देण्यासाठी क्षेत्रीय संशोधन प्रकल्प /अगर संशोधन प्रकल्प करणे अनिवार्य मानलेले आहे. विद्यार्थ्यांना मराठी भाषा व साहित्य क्षेत्रातील व्यावहारिक अनुभव देण्यासाठी संशोधन प्रकल्पाची रचना करण्यात आली आहे. मराठी भाषा विभागातील विद्यार्थ्यांनि क्षेत्रीय संशोधन प्रकल्प करून सैद्धांतिक ज्ञान आणि वास्तविक-जागतिक अनुप्रयोग यांचा मेळ घालणे आणि शोधकार्य करून निष्कर्ष मांडणी करणे हाच अभ्यासक्रमाचा उद्देश आहे. या संशोधन प्रकल्पाच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना क्षेत्रावर आधारित ज्ञान मिळेल. या संशोधन प्रकल्पाच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना भाषिक समस्या ज्ञात होतील व त्या आधारे नवीन काय प्रयोग व्हायला हवेत या संबंधीचा विचार करून कृती करता येईल.
उद्दिष्टे: 1. विद्यार्थ्यांना भाषा व समाज यांच्या संदर्भातील समस्या ओळखण्यास सक्षम करणे. 2. विद्यार्थ्यांना संशोधनाचा प्रत्यक्ष अनुभव देऊन संशोधन क्षमता विकसित करणे. ३. विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्ष सामाजिक-राजकीय वातावरणात जाण्यासाठी प्रवृत्त करून निरीक्षण, सर्वेक्षण, मुलाखत आणि प्रश्नावली तंत्रांचे माध्यम घेऊन शोध घेण्याचे प्रशिक्षण देणे 4. विद्यार्थ्यामध्ये संशोधन क्षमता आणि संशोधन लेखन कौशल्ये विकसित करणे.

अभ्यासक्रम अपेक्षित परिणाम: …

CO1: भाषिक व सामाजिक संदर्भातील समस्या जाणतो

CO2: संशोधन प्रक्रिया व पद्धती जाणून घेतो

CO3: निरीक्षण, सर्वेक्षण, मुलाखत आणि प्रश्नावली तंत्र समजून त्याचे उपयोजन करतो

CO4: विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधन क्षमता, लेखन आणि विश्लेषणात्मक कौशल्ये विकसित होतात.

Course Description	Credits	Periods	Cos
या अभ्यासक्रमासाठी प्रत्येक विद्यार्थ्याने स्वतंत्र संशोधन प्रकल्प तयार करावा. विद्यार्थ्यांनी संबंधित शिक्षकांशी सल्लामसलत करून त्यांच्या स्पेशलायझेशन क्षेत्रातील समस्या निवडाव्यात. कर्मवीर भाऊराव पाटील विद्यापीठ, सातारा आणि छत्रपती शिवाजी महाविद्यालय, सातारा यांनी दिलेल्या 10. प्रकरण I: परिचय / प्रस्तावना या प्रकरणामध्ये संशोधन पार्श्वभूमी, संकल्पनात्मक चौकट, समस्येचे विधान, अभ्यासाचे महत्त्व, अभ्यासाची उद्दिष्टे, अभ्यासाची मर्यादा आणि व्याप्ती यांचा समावेश असावा. 11. प्रकरण :II: साहित्याची समीक्षा या प्रकरणामध्ये संशोधन विषयाशी संबंधित पुनरावलोकने आणि अभ्यासाच्या गृहितकाचा समावेश असावा. 12. प्रकरण :III: संशोधन पद्धती या प्रकरणामध्ये ऑपरेशनल व्याख्या, गृहीतक, चल, संशोधन रचना आणि अभ्यास साहित्य/साधनांचा समावेश असावा. 13.प्रकरण :IV: सांख्यिकीय विश्लेषण आणि परिणाम या प्रकरणात संकलित डेटा आणि परिणामांचे सांख्यिकीय विश्लेषण समाविष्ट केले पाहिजे, तसेच, या प्रकरणात निष्कर्षबाबत चर्चा समाविष्ट केली पाहिजे. 14. प्रकरण :V: उपसंहार (सारांश, निष्कर्ष आणि शिफारसी) या प्रकरणामध्ये सारांश, निष्कर्ष आणि शिफारसी समाविष्ट केल्या पाहिजेत. • संदर्भ (APA शैली) • परिशिष्ट व्यावहारिक कार्य: केस स्टडी / फील्ड सर्व्हे / फील्ड भेटी / प्रकल्प 1. पॉवर पॉइंट प्रेझेंटेशन 2. फील्ड सर्वेक्षण. 3. प्रकल्प लेखन सामान्य सूचना:	4	120	CO 1-4

परीक्षा व गुणदान पद्धती

अ) सतत सर्वसमावेशक मूल्यमापन (सीसीई) -60 गुण

1. प्रकरण पहिले , परिचय/प्रस्तावना -25 गुण

2. प्रकरण दुसरे साहित्याची समीक्षा -25 गुण

3. उपस्थिती -10 गुण

ब) शेवटच्या सेमिस्टर परीक्षा (ESE)- 90 गुण

प्रकल्प अहवालाचे मूल्यमापन: 50 गुण

प्रकल्प अहवालासाठी गुणांची विभागणी खालीलप्रमाणे असेल आणि त्याची प्रासंगिकता आणि योग्यतेवर आधारित असेल

क) निवडलेली समस्या, त्याचे तर्क आणि महत्त्व -10 गुण

ख) कामाचे पुनरावलोकन करा - 10 गुण

ग) संशोधन पद्धत -10 गुण

घ) व्याख्या, चर्चा आणि परिणाम- 10 गुण

ड.) अहवालाची एकूण गुणवत्ता-10 गुण

प्रकल्प सादरीकरण आणि आवाज : 40 गुण

अ] प्रकल्प सादरीकरण -30 गुण

ब] मुलाखत -१० गुण

Chairman BOS   HOD   Dean   Principal